

№ 6—წიგნი მეექვსე.

«ჭკივილით მოგონება თვსთა ცოდუნთა, და გოდება მას ზედა.»

გ ა ნ ზ რ ა ხ უ ა 1.

ნუ თავის მოყუარებითა და ნებიერებითა განშინჯავ და განსხხ-
რეკ თავსა შენსა, ჰი სულა ჩემო! აწამედ შენ შორის ჭქმენ ჭეშმა-
რითი და მიუთქრებელი სამართალი და ღრმად განსინჯვითა და მხურ
კალის გულითა მოგონენ ყოველნა ცოდუნანი შენნი, რომელ ქმნილი
ღ დაბადებულნი ღმრთისა ხარ შენ ღ წმიდა ღ უმანკო სული მის მიერ,
შთაბერილ აწს შენ შორის, რომლისა შიშითა სძრწიან ანგელოსნი
ღ ქერაბიშნი. ხოლო შენ აღვსებულხარ ცოდვითა, წარდგომილხარ
პირის-პირ წინა შე ღმრთისა და ეკედრები. დათვიქრდი! ვითარნი შიში
და ძრწოლას მართებს კაცსა ქრისტიანსა ღოცუნისა და ეკედრების
ღრმს, მაშინ რომდესაც კაცი ცოდვილი იყოს წარდგომილი წინა შე
ღმრთისა და ეკედრებოდეს! უფალო, უფალო საუკუნეო, მამაო ყოვ-
ლისა მზერობელო, იესო ქრისტე ძეო ღმრთისაო, ჰი სულა ყოვ-
ლად წმიდაო, სამებაო ღმერთ-მთავარო, წმიდაო სამებაო, რომელ-
მან დაშადა შე კეთილად: კადმე, კადმე, ვითარ განსენო დიდო ღმერ-
თო, ვითარ გეკედრო დიდო უფალო, კინაიდგან სული და ხორცილი
ჩემნი ორნივე შეგინებულ არიან, და სუნ-მყრადს გულზედ მუდამ
წმიდა ჭყარსა გამოვისახავ და შენსა უკუდავსა ხორცსა და სისხლსა
უღირსად და ურცხვინოთ ვეზიარები. კადმე ვითარ არა მრცხვენის
ღმრთისა ორგულსა და შიშის ზარითა არა დავსდნები?

გ ა ნ ზ რ ა ხ ე ა 2.

მოწყალეო იესო, მოწყალეო ჭეშმარიტო, დიდო მოწყალეო!
 გარნა შენისა მოწყალეობისაგან ესე უმეტეს საკვირველ არს, ვითარმედ
 ესრეთ მწარედ დაბნელებულსა ცოდვილსა ვითარღა მაცოცხლებ და
 ქრისტესანაზედ მავალ მეოფ, რომელ უნდო ადგილსაც კეძაგები ცოდვილი
 გლახავ რა მას. ვამე სულო, ღმთისა ორგულო სულო, აქვე ცეცხლში
 დამწვარო სულო, მოიხსენე, და იფიქრე ცრემლითა და კუნესითა, თუ
 რაკდენნი ცოდვისა კერზნი აღვიმართავს გულსა შინა შენსა, და ყო-
 ველი ასო ღმთის წინა-აღმდეგად დაგისახავს. სული შეგიწირავს, მუხ-
 ლი მოგიღრეკია, ზ ღმთის სანაცვლოდ ცოდუშბისათვის მრავალ უამ
 გიმსახურნია ამა ამო სოფლის სიუვარულთ დამონებულსა. — ვამე
 სულო ღმრისა მსგავსო სულო, მშვენიერო და ბრწყინვალეო სულო,
 უკუდაო სულო, ზეცისა სასძლოსა და ქოწილსა დაწერილო სულო,
 ვამე, ვამე, რაკდენ გზის გზაუზატიურე, რაკდენ-გზის მოგაკლე
 ღმთის გმობითა და ცოდუის ახემებითა. ვამ! რაკდენ გზის ხ-ტება
 ღმთისა და მსგავსება შემოგცარცვე, მშვენიერება და სილამაზე დაგი-
 ხავრე, ძნელსა და შავსა ეშმაკსა დაგამსგავსე და ნაცუღად საქოწი-
 ნე გვირგვინისა და სამოაღისა, ცოდვისა მწვირინი ძონძი შეგმოსე.
 ვამე სულო ხემო! ღმთისაგან მეორედ ანგელოსად დაბადებულო და
 ხემ-მიერ მეორედ ეშმაკად გარდაქცეულო. იესო ტკბილო, იესო საყ-
 ვარელო ხემო, ცოდუა ხემი და უღმთოება ყოველ წამს შენ წინაშე
 დაღადებს ზ სძრავს ქრისტესანასა, თუმიცა სოდომ გომორულთა ცოდვისა
 სიმურალე გაწუხებდა იესო, და ნინეველთ უსამართლოება განგამწარებ-
 და, მხოლოდ მე მარტო ცასა ზ ქრისტესანასა შუა მათ ოდნად გაწუხებ,
 და რიფცა მათ უსჯულაობაში შეგცოდეს, მე ქრისტიანობაში გცო-
 დავ და გარისხებ. ვამე სულო, ხემგან მოკლულო სულო, ამა
 სოფელსავე ჯოჯოხეთსა შინა შთავაგდე და ანგელოსებრივი მსგავსება
 შენი შიგ დაგწვი და დაგადნეკ და ცოდვისა მატლი შემოგახვიე და
 და ვამ რაღა მეშველებს სულით მეჭუდარსა.

გ ა ნ ზ რ ა ხ ე ჯ ა ზ .

ჩი იესო საყვარელო! ჩემი თავი ვითარ განვატყაფო ანუ ცოდნის
ჩემი ვითარ აღვიარო. გვრძნობ სიღრმით გულისად წამეთუ ცოდნის-
ნი ჩემნი აჩიან უფროს ზღვის ქვიშისა და წვიმისა ტყარისა უხში-
რეს. და ესრეთ: ზვაკი ვარ ამჰარტავანი, ვარ მკვებარი, თავის-მყოფის-
რე, სხუათა ცოდვების განჰკითხველი, ჩემის ამხანაგის მომადვილებელი
და მომდაგებელი, ცუდ მოფიცავი, ტყუილის და სიცრუვის მოხალისე
და ეშმაკის პირით მოღაპარაკე, ყოველს ყამს მუცლის აღმოკვებისა-
თჳს მტრადი და მოჩივარი, ყოველს! კეთილ საქმესედ და ღუთის-
მსახურებასედ ზარმაცვი. ანხლებითა და მრისხანებითა, წყევითა და
გინებითა პირიდგან მწვირის აღმომსხმელი. სხუათა ცოდვების მოტე-
ვებისა ღუთისაგან და სიკეთის და ბედნიერებისა ნახუასედ, შურითა
დამდნარი, სიხარბისა და უსამართლოდ მოკებისა და შეკრებისა ფიქ-
რითა გართული და დაღალული, ხორცის შეგინებითა და ბილწის
გულის-თქმის მიყოლითა ღუთის ტაძრის დამარღვეველი და სული
წმიდის შემაწუხებელი. — ვადმე, ვადმე თვალი დახელებულსა, იესო
საყვარელო! გარდა ამათსა, ურჩებანი და ცოდნისი მრავალნი აღმი-
სრულებია და ამო სოფლის სიყვარულით ვერ გამაძლარვარ. არა
ძალ-შიძს მე ცოდვისაგან დაჩაგრულსა და დამონებულსა თვითოეუ-
ლად მოვიგონო და განვატყაფო. მხოლოდ ცრემლით და კუნესით
გვედრება იესო საყვარელო! ცოდვილილათუ ვარ და მოუქცეველი,
უკეთუ აღმაყენებ და კვალად შემიწუნარებ და შემიწყალებ დიდი და
აუწაცხელი მოწყალებს შენი იქმნება და მით უმეტესად ღუთაება შე-
ნი იდიდება, და უკეთუ არ შემიწყალებ სამართლად უწვი, წამეთუ
ღირს ვარ წათა ცეცხლსა შინა დაგიწვა. ვად, ვად ჩემსა ბნელსა ქრის-
ტიანობასა, ქრისტიანედ წოდებულ ვარ და ქრისტიანეთა თანა ყოფა
და ქცევა არა მნებავს.

გ ა ნ ზ რ ა ხ ე ა 4.

ჩი იესო საყვარელო, უფალო! ცრუ ვარ ზ გატყუებ, რაღა შე-
შეკლების მე საწყალობელსა? შენ სიტყვებს მადლევ და მე შენს
ურჩებაში ვაღამებ, დღეს მადლევ რათა შევინანო, მე დღეოს გზარავ
და სინანულს არ გაძლევ. საზრდელს მადლევ და ნამეტნავსადა,
რათა ჩემითა მიხეზითა მშვირთადა ვზრდიდე და მარად-დღე მადლო-
ბას გწივიდე, გარნა არცა მშვირსა და წყურვილსა მივხედავ და არ-
ცა მადლობისა ხმასა გწივავ, არამედ უმეტესად ვდრტვინავ. საკვირ-
ველია, თავი ჩემი რომ არ შეწყალების და წარწყმედად არ მებრალვის
მე სხუას რად შევიწყალებ? ვაძმე სულა! აღარც შენ ღმერთი შეგი-
ყალებს და უკურნებელი დაშთები! იესო საყვარელო! ხორცის დამ-
ფარველს სამოსელს მადლევ ორსა და სამხედ ნამეტნავს, გარნა მე
ძმასა ჩემსა შიშველსა თვალს ვარდიებ და არა ვმას, არცა მკრ-
დარსა დაკმარსავ უცხოსა და უქონელსა. შენ მოქცევასედ მელი და
მე გველტვი, შენ შეწყალებას მიზირობ და მე გამწარებასა შესა ვსც-
დილობ. მარად დღე მღუდლისა და წმიდის ეკლესიისაგან ტკბილად
მასწავლი ზ მე ორსავ ყურსა დავიხშავ ზ შენსა ბრძანებასა არა ვერჩი.
იესო საყვარელო! მწყემსი ხარ, შეცთომილსა მეძიებ, ხოლო მე ცოდ-
ვისაგან დაქოლილი თვალს ვარდიებ, ჩემი ახლო ყოფა ტრთვიანებით
გნებას, რათა მომეხვიო, შემიტვობ ზ ამბოხს-მიყო; ვაძ მე ვაძმე!
მძულ ხარ და გემტელები, მე ეს ამო სოფელი მიყვარს, გარნა ამ
სოფლის სიყვარული შენი მტერობა არის. — ცოდვილმან რა გიხმო
მოჩივებით მისმენ და ტირილად რა მნახო მსწრათელ შემობრალვებ
ზ მბრძანებ: „ნუ გეშინინ მე შენთან ვარო“, შენ რაკდენ-გზის მიხ-
მობ დამხადებელო მოკედ მომეახლე ნუგეშინინ არა დავიტეობ; გარ-
ნა მე შენი ურჩი ვარ არ მესმის ზ ამას ვმიხეზობ: „არცა დღეს, არცა
ხვალ და სულ დღეს და ხვალობით გატყუებ და განვაცარე ჩემი
საძაგელი სიტყვებუ.

გ ა ნ ზ რ ა ხ ე ა 5.

ჩი იესო საუკარელო და ტკბილო! განა ერთის დღის ცოდვილი ვარ, ან ერთის გვირისა და ერთის თთვსა და წლისა? არა, სიერ-მიდგან აქამომდე ზირ-ქიშტ მდებარე ცოდვილი ვარ და მით უმეტეს ვაიძე რამეთუ დახადებული დამხადებელსა გაწუხებ აქამომდე და ჩემის ცოდვების სიმურალე შეს დრთაებას მიწურომებს და ქიშტსკნელს ჯოჯოხეთს ცეცხლს მიგონებს და ცასა და ქიშტყანასა შუა ჩემი ცოდვილი სული იწვის და დნება. ვაჲმე, ვაჲმე იესო საუკარელო! შენ რავდენნი საცხოვრებელი და საკურნებელი წამალი მომცენ, რათა გამაცოცხლო, ხოლო მე ესენი სულის საკლავად და საკნებელად მოვიხმარენ. ცოდუამ დამცა, ცოდუამ დამაკალა, ცოდუამ დამატყვევავა, ცოდუამ შემკრა ხელით და აყრხით და დრთისა ურხებისა მთხრებლსა შთამავდო, და ღრმით — გამოხმა მიწუკეტილი გიხმობ და გიდადადე — იესო. საუკარელო იესო ტკბილო და მოწყალეო, მომხედო დადაღულსა და განშიშულებულსა, ისმინე ტკივილი, გლოვა, და ტყუბა ჩემი; შთამომხედე მალლით სამკვიდრებელით; აღმადგინე და ნუ დამავდებ მიწულებულსა და დასუსტებულსა. და უკეთუ დამავდო და არ მომხედო, ჭეშმარიტად სამართლად დიხს ვარ სასჯელისა, განნა შენი აურაცხელი მოწყალება სადა გამოსხნდეს? დიდად შემცოდე დიდს მოწყალეს მიმართავს და დიდი სნეული დიდს მკურნალს მიეშურება. ამისთვს, არცაღავინ ქიშტყანასა ზედა ჩემებრი ცოდვილ არის და არცაღავინ ზეცათა შინა შენებრი მოწყალე. კვალად გვედრები იესო ტკბილო! ჩემის ცოდვების წულულებასედ შენი აურაცხელი მოწყალება მოუშვი, ნუ სძლევენ ცოდვა ჩემი სიმრავლესა მოწყალებასა შენსა, მით გამბანე და შემდგომ შენის ჯრით გარდამოთხეულის სისხლით გამწმიდე. მკუდარი განმაცოცხლე, ჩემნი დაფარული ცოდუანი მანძინობინე და ვითარცა მმართებს ეგრეთ შევინანო, და სინანულისა ნაყოფი მოგართო, და შენდობისა იგი ხმა მასმინე ვითარცა ოდესმე განრღვეულსა „აღსდეგ და ნურღარა სცოდავ.“

ს ი კ უ დ ი ლ ი ს ა თ ჯ ს.

გ ა ნ ზ რ ა ხ უ ა ს ი კ უ დ ი ლ ი ს ა ა.

„შიში სიკუდილისა დამეცა ჩემ-ზედა“ იტყუის წინასწარ-შეტუ-
 კელი დაკით, მღუღარითა გუღითა და ცხელთა ცრემლთა დათხეკითა.
 თაკო ჩემო! დაფაქრდი შენცა, მოიგონე სიკუდილი საზარელი მომა-
 რხებელი ყოვლისა სოფლისა; რომლისაგანაც მწარედ ძრწოდა
 წინასწარ-შეტუკელი დაკით და თვთ ქრისტე ძე ღუთისა კაცობრივის
 ბუნებით იშიშვოდა ვნებისა და სიკუდილის მოგონებაზედ და ეკოდ-
 ნად ილოცა ვიდრე სისხლის ოფლისა დეხადმდე. აწ შენცა სულა
 ჩემო! რად არ გეშინის სიკუდილისა, ვინაჲგან ამ ცრუსოფლის
 სიუწარულათა და ცოდვებით საგსე აზირებ სიკუდილსა? არა, იგლო-
 ვე თაკო ჩემო იგლოვე და ყოველს ყამს თვალთა წინაშე დაიდევ
 სიკუდილი. თუმცა მართალთა და წმიდათა კაცთა შიშია ზარისა და-
 ადნობს, განიხილე რაჲ ჭქმნას ცოდვილმან მაშინ, ოდეს ღუთისა რი-
 სხვისა მახვილმან დაჭკაფოს ცოდვილი და ვითარცა თივა ველისა გამ-
 ხელი შთაგზნოს ტეტხლსა ჯოჯოხეთისასა. შესძრწუნდი სულა ჩე-
 მო, შესძრწუნდი! აჭა მოვალს სიკუდილი და უფროსად შეითანა არს
 ყოველსა ყამსა. მიწის სოფელი ესე, მორბის სიკუდილი შენ ზედა,
 ყოველს საათს აკლებს და იზარავს დღეთა შენთა, ოდეს ფიქრო ბდე
 გრძლად სიტოცხლესა, სიკუდილი ხელოვნებს შენთჲს საკაცესა. ან
 რომდეს ოფლითა და შრომითა სცდილობდე საქონლის შეკრებასა,
 სიკუდილი მზადებს დაბნეკასა. რომდეს განაკებდე სახლთა და სახლე-
 ულთა შეპოებასა მამულთა და ვენახთა ადშენებასა; სიკუდილი ხელო-
 ვნებს ამათსა ადვილად დარღვეკასა და ტილოთი პირისა დაყოფასა. —

გ ა ნ ზ რ ა ხ ჯ ა ბ .

„მიწა ხარ და მიწად მიიქცე“ ღმერთი გიბრძანებს დახსნილთა
 თაგო ჩემო! ამა ღმრთის ბრძანებას კერა ოდეს კერ მოჩხები, ამის-
 თვის განაგდე ტყუილი და ცუდი მიზეზი და ნუ იტყვი მსგავსად
 უგუნურისა: ჯერედ ჭაბუკი ვარ და გრძლად ვიცოცხლებო, ან დღეს
 და ან ხვალა შევინახებო. დაფიქრდი! ესე მხოლოდ უგუნურთა წე-
 სია; ამისთვის აწვე იწვე გლოვა და ტირილი, მიაჩთვი ღმერთსა სი-
 ნანულისა ნაყოფნი. ოდეს შელამდეს ნულარ ელი გათენებასა, და
 როდეს გათენდეს ნულარ ელი დაღამებასა, ან ოდეს აღმოი-
 თქვინო ნულარ ელი უკუ თქვენებასა, გინა ოდეს დასწვე რბილსა და
 ტკბილსა ლოგინსა დაძინე შენთანა ხსენება სიკუდილისა, და ნუ და-
 ივიწებ საფლავის აღმოთხრასა და ვიწროდ და მარტოდ შთაწოლასა
 შენსა, და ესრეთ სიკუდილისა მჭურეტელმან არღარა ჰსცოდო, და
 უკეთუ შენ არღარა იგონებ სიკუდილსა სულთ ჩემო, იგი არ დაგი-
 ვიწებს, სადაცა წარხვალ წინ დაგხედების უწყალო იგი კეშაპი და
 ოდეს არ ელოდო, მაშინ მოგაკუდილებს შევირადლი იგი ლომი.—

გ ა ნ ზ რ ა ხ ჯ ა გ .

კამ, კამ რა მწარე, სასტიკი და ძნელი ტკივილი შეგხედება
 თაგო ჩემო, ოდესცა ამ სოფლისა მოყურებასა, წარმაცობასა და
 ნებივრობასა შინა მოგადგეს სიკუდილი! კარზედ აღვიმართოს შავი
 ალაში და აღმოიწოს დაშიწებისა შენისა კალაში, გილამებდენ ვზესა
 და ლესვიდენ შენთვის მახვილსა მკულელსა. და შეკრთონ
 სნებასა და სიტხესა დამასურებელსა, დაიფარო შავითა ღრუბლითა
 და შეიკრავნო ბნელისა ნისლითა. გაძალიანდეს საკლავად შენდა სე-
 ნი და სამწარითა დადეს ხორცი და ძვალნი შენნი, გაგიხმეს უწყა-
 ლოსა სასა და ენა, და შექმნა სულისა კვეთა, აღმოთქვინვა, კუჩესა
 და ქშენა. განიწირო უიმედოთ ექიმთაგან, საყვარელთა შენთაგან და

ანდისგან არ გესმოდას ნუგეში და ღხენა. ხმა მიწვეული გუნესით
გხვეწებოდა მშობელთა, ძმათა და ნათესავთა. სიმწარით ესაღმებოდა
ცოლსა და შვილთა შენთა საყვარელთა, გაჩნა მოხმარებას არ ვისგან
ელოდა და ესრეთ უიმედო დაშთომილმან სთქჳს ანდერძისა სიტ-
ყუანი გაურა გამოსაღმებისანი.

გ ა ნ ზ რ ა ხ ჯ ა დ .

მაშინ იწყო უგუნურო თავო ჩემო ძაგება ამა წეთისა სოფ-
ლისა, რომელი უწინ ტრფიანებით გიუწარდა, და გერდა ჭბოგო
დღეთა შემატება. ვადმე სად ხართ სისხლისა ცრემლნო და გლო-
ვისა წვიმისა ნაწვეთნო. ვად! რხერი და უკეთილო მივალ და არა გზ-
რუნავ, მაშინვე შეგასქდების თავო ჩემო ჭირისა რთენი საზარელნი
სისხლის გამაშრობელი, დაიპურებს ყოველთა ასეთა შენთა უწყალო
ტკავილი სიკუდილისა, მოგელების თერხნი და არდა დამორჩილდე-
ბიან ხელნი და თერხნი. მსწრაფად გაგიშტერდებიან რჩნივ სახედველ-
ნი და არდაცა გექმნების ხმენა, დაგიდუმდების ტბილად მეტეუწლი
ენა და შექმნა ხრტიალი, და ხორხის ხრტიალისგან შედონებული
აწეუწტდე ხელთა და არა ელოდდე შეწვთა.

გ ა ნ ზ რ ა ხ ჯ ა ე .

მაშინ აახილებ და გარდაიბრუნებ თვალთა შენთა სულო ჩემო
აღმღრუელთა დაშრეტად მიწურვილთა, და დაინახავ წეტით საშინ-
ლად ღმერთსა განრისხებულსა შენ ზედა, ღრთის ძლიერსა ხელსა სა-
ცემრად შენთვს ალებულსა, დაბლა ძირს დაახედავ, ნახავ ჯოჯოხეთსა
პირ განლეგულსა და სატანჯელსა შენთვს განმზადებულსა, რომელიც
მიგელის. მარცხნივ მიიხედავ ძნელად ზ დაინახავ შავთა ეშმაკთა უწ-
ყალოთა იასაულთა უარხის გუნდის მსგავსად შეუჩილსა ბრძოლად

შენ 'ხედა. მარჯუნით მიიხედავ და დაინახავ ცოლსა, შეილთა და მე-
გობართა საუკარელთა გაგლეჯილთა და მტირალთა შენთჳს ოხრად
დაჩხენილთა. — მსწრაფით მოგეხვევიან, რისხვით მოგესევიან გიგენე-
ბენ შენის მუწალის ცოდვების დაკორებსა. გარემოგეხვევიან ცეცხლის
ძოგენელად, და მტანჯველ მცემელად. მაშინ შეგასქდების სიცხისა და
სიმწარისა ცრემლნი სულთ ჩემთ, და შეშოფოთებულნი შენსაკე გუამში
მაღვას დაიწებ გარნა მსწრაფად მოვა ანგელთსი ღუთისა მსგავსად
ელვისა განრისხებული და აღმოგხდის სულსა და მიუგდებს ეშმაკთა
სამაგელთა.

გ ა ნ ზ რ ა ხ უ ა . ვ .

ვაჲ, ვაჲ მოუქცეველთ სულთ ჩემთ! მაშინ რა მწარედ თავით
ფერხამდის დაიწვევი შეშისა ელდითა, ოდესცა ღმერთსა მოწყალე-
ბად შენთჳს აღარ ელოდდე; შენი მთარველი ანგელთსი სწუხდეს შე-
ნის წარწყმედისათჳს. მეჩმე ხელთვე შეკრული ეშმაკთ მიეცე. მსუ-
დრანი მოკლენ საგრაგნილთსა ტილთ სუდრისა შემახვეველნი. ხურთ-
ნი მოკლენ ვიწროსა კუბოსა შინა შთამაწვენელნი და ხმელსა საკაცე-
სა დადებით სათლავად წარმლებელნი. ორი სიკუდილი მოგკლავს
მოუქცეველთ სულთ ჩემთ, და ორისა სათლავისა კარი გაიღება შენ-
თჳს. — ერთი რამ ჯოჯოხეთის სატანჯველში დაეოკლი და მეორედ
მიწისაგან აღმოთხრილსა ბნელსა ვიწროსა და ყოველთა დამარჯვეველ-
სა და ძვალთა განმასშიშულებელსა სათლავსა შინა შთაწვები და ღრ-
მად დაიმარხები და მძიმითა ღოდითა დაიფარები. ჰი! შენ ქერაბიმ-
თა და სერაბიმთა უწმიდესთ განათლებულთ ღუთის-მშობელთ მარიაჲ,
ემძანუილისა დედათ, ქრისტიანეთა სასოთ, მკუდატთა აღდგომათ,
ცოდვილთა ღზინებათ, ცათა და ქუჭყანისა კრებულთა დედოფალთ.
დღესა სიკუდილისასა შემეწიე, სულთ მბრძოლის ყამს მეწიე და მი-
ვატრონე, ოხრსს, ობოლსა ცოდვის სიმრავლისაგან დაჩაკრულსა.

დედოფალა დედაღ ღუთისაღ მოწყალეღ, დღესა სიგუდილისასა შენი
წმიდა ხატი დამანახე, რათა ამბოხს-უყო, და ჩემი ცოდვილი სული
შენს წმიდას ხატს შევედრო და ხორცი (მიწა) მიწას მივცე დასარ-
ღვევლად. დედოფალა! ნუ მოუშვებ ჭაერის მცუჭლთა უწყალთა ბ
საზარელთა ცილის მწამებულთა, არამედ განაბნიენ ქრისტეს აღმზრ-
დელთა მარჯუწნითა შენითა, და შემიწყალე და მიმგვარე ქესა შენსა
შე უღირსი მონა შენი.

მღუდელი ბესარიონ ზედგინიძე.

სჯულის განონისაგან აღმოწერილობანი.

სისხლისა ნათესაობისათჳს.

(გ ა ნ გ რ ძ ე ლ ე ბ ა)

სისხლისა ნათესაობისა მეშვიდე თავი დაყენებული არს ყოვ-
ლითურთ, და არ იქორწინების, და არცაღა ჭსწერს სჯული შერთვად
ვისგანმე თვისისა მეორისა ბიძა-შვილისა ასულისა ცოლად. ძველსა
დროსა შინა უკეთუ იკითხვიდეს ვინმე არა მისცემდენ ქორწინებასა
ნებასა და უკეთუ ვინ დაფარვით იმოქმედის და შემდგომად ჭსტნობ-
დიან, განონსა მისცემდიან, და დაუტევებდიან. ხოლო სხუა დაყენება
არა რამე აქუნდა მაშინ ეკკლესიისაგან. იტყუის ჭსჯული ვერავის
ხელეწიფების შერთვად ცოლად მეორისა ბიძა-შვილისა ასულისა და
არცა მეორისა ბიძისა ასულისა, და ვინადგან დაფარულად მოქმედებ-
დენ ქორწინებასა ესეუითარსა, ამისთჳს ბრძანა უწმინდესმან პატრი-
არხმან ლუკამ მისი კრებითურთ, რათა არღარა იქმნას უსჯულთა ესე
ქორწინება; და თუ იკადროს ვინმე ქმნად ფარულად და სტნან შემ-
დგომად, განაშორონ შეერთებულნი იგი და ქორწინებისა მის საი-
ღუმელისა აღმასრულებლნი მღუდელნიცა განუყენონ ყოვლისა სამღუ-
დელთასა წესისაგან:

ხოლო უკეთუ არა უწყოდა მღუდელმან მან და შეატდინეს იგი, ნუ განაყენებნ მას მღუდელობისაგან, გარნა განონნი დასდვან, და რომელთაცა უწყოდენ ქორწინებულთა მათ მეშვიდე თავობაჲ, ვითარმედ არა ჯერაიყო შერთვად იგანი, და მათითა შუამდგომელობითა იქმნა ქორწინება, იგი შეახვევენ, ვითარცა ჭსჯულის გარდამავალნი. დასდვა ჭსჯული ესე მისმან ყოვლადუწყმინდესობამან ბრძანებითა და დამტკიცებითა მეფისა უფლასა მანუილ ზარფიაროვან შობილისათა, და განემტკიცა ესე, რათა არა ვინ მიიყვანოს ცოლად თვისისა მეორისა ბიძაშვილისა ასული.

სისხლითისა ნათესაობისთჳს შერკე თავი იქმნების ესრეთ: მამამან რაოდენიცა შუნეს შეიღნი, ყოველივე რა-თავად აღირიცხვიან, დაღათუ მრავალცა იუწინ ესრეთ, ვითარმედ მამამან ჩემმან მშვა მე და არს ერთი ნათესაობა და ერთა თავი, და ჭშვა ძმაცა ჩემი, და იქმნა რჩი ნათესაობა და რჩი თავი, და რაოდენიცა შემოვლნენ ნათესაობა, ეგოდენად თავად აღირიცხვიან. ხოლო იხილე ესრეთ: ა) მამამან ჩემმან მშვა მე და არს ნათესაობა ერთი და თავი ერთი, ბ) ჭ ვშვივი მე მე ერთი ჭ იქმნა ნათესაობა რჩი და თავი რჩი მამისა ჩემისა თანა. გ) და შვილმანცა ჩემმან შვა ძე ერთი და იქმნა ნათესაობა სამი და თავი სამი. დ) და შვილის შვილმან ჩემმან შვა ძე და იქმნა ნათესაობა რთხი და თავი რთხი, კვალად მამამან ჩემმან შვა ძმა ჩემი, რომელიცა იქმნა რჩი ნათესაობაჲ, და მამისა ჩემისა თანა არს თავი ერთი, და ჩემთანა, რომელიცა ძმა ვარ მისი, იქმნა თავი რჩი, ძმამან ჩემმან შვა ძე, რომელ არს ძმის წული ჩემი, და არს იგი მამისა თვისისათანა თავი ერთი და ჩემთანა, ვინადგან ბიძა ვარ მისი, იქმნა თავი სამი, ესრეთ: შობა ჩემი ერთი, და ძმისა ჩემისა რჩი, და ძმის წულისა ჩემისა და შვილისა ჩემისა შობა მეორხე და თავი მეორხე: კვალად ძმის-წულმან ჩემმან შვა ძე და იქმნა ნათესაობა სამი მამისა ჩემისა თანა და თავიცა სამი, ხოლო ჩემთანა ბიძისა მისისა იქმნა ნათესაობა რთხი და თავიცა რთხი, და შვილისა ჩემისა თანა თავი მესოუ

და შეიღის-შვილისა ჩემისათანა, რომელიცა მეორე ბიძა-შვილი არს მისი, იქმნა თავი მეექვსე. კვალად ძმის-წულისა ჩემისა შვილმან შვა ასული, რომელიცა არს ძმისა ჩემისა თანა თავი მეოთხე და ჩემთანა მეხუთე და შვილისა ჩემისა თანა მეექვსე და შეიღის-შვილისა ჩემისა თანა მეშვიდე, ხოლო ჩემის შვილის შვილის შვილისათანა იქმნების თავი მეჩვიდე, და ესრეთ იქმნების ქორწინება დაუბრკოლებელად მეჩვიდეს თავსა ზედა.

სისხლითი ნათესაობაჲ მეჩვიე თავადმდე ვერ-არს წმინდად დაცულად ყოველთაგან, და რა გარდახდეს მეჩვიე თავსა, განხსნილ-არს დაუბრკოლებელად: შევირთავ მე ცოლად მესამისა ბიძისა ჩემისა ასულსა, ეგრეთვე შევირთავ მეორისა ბიძისა ჩემისა ასულის ასულის ასულსა. ხოლო მძახლობითი ნათესაობა განხსნილ-არს მეშვიდეს თავსა შინა და მეექვსეცა, გარსა შვილად სახელ-დებულისა და ნათლის-დებისა მეჩვიეს თავსა შინა განიხსნების, ვითარცა სისხლითისა ნათესაობისა, ხოლო გუჩრობითი იქმნების მეხუთესა შინა და მეოთხესაცა.

მძახლობითისა ნათესაობისათჳს.

სისხლითი ნათესაობა ადვილი განსარჩევი არს, ხოლო თანე მძახლობითისანი არიან ძნიად განსარჩეველ, და მისთვის თანა-მდებ კართ უფროსად განკრძალვით გამოძიებად, რათა არა მივიღოთ შეცოდებაჲ შეცთომით. ამას ვინცა ყოფენ ქრთამითა ანუ ნიჭითა, გინა კაცთ მოთნეობისათჳს, იგინიცა და ცოლ-ქმარიცა იგი, რომელთაცა სისხლისა აღრევა ქმნეს, და შუამდგომელნიცა მაკურთხეველისათანა მათისა ერთბამად მიეცნენ სატანჯველსა, ვინათჳს თვალი ღუთისა ყოველსავე ხედავს და ყოველივე უწეის. ძუწლნი მამანი და მოძღუარნი განხსნიდენ მეშვიდეს თავსა, ხოლო სახლთა მეშვიდე დაჩენეს და განხსნეს მეექვსე, ამად კვალად მეექვსესა თავსა არა აქვს ესოდენ აღრეულება, რადრეცა აქვს თავსა მეშვიდესა. ჭკვეული და აჩენებს კაცსა მას, რომელიცა შევირთავს დედასა და ასულსა, ანუ

ბუბიისა და ასულის ასულსა. მრავალს ადგილსა შექმნეს განიხსნების და მეშვიდე დაეუენების, და მრავალს ადგილსა შექმნეს დაეუენების და მეშვიდე განიხსნების, და მიზეზი ამისი არს აღრევა თაკთა და აღურეკელობა ბუბიის დედასა და ასულის ასულის ასულსა, ანუ ბუბიის და ასულის ასულის ასულისა, გინა ცოლისა დისა ანუ ცოლისა ძმისა ასულსა, გინა ცოლის მეორესა ბიძისა თავად მეშვიდედ აღრიცხვენ ვიეთნიმე, ვინათგან ცოლი და ქმარი ერთ ხორც არიან და ერთ თავად აღირაცხვიან. ესე ვინმე ჭკიობს ნიკოლოზ პატრიარხსა და სამღუდელოსა კრებასა მისსა, და არა ინებეს მიცემა შენდობისა და წარსცეს ბრძანებათა სამეუფო და საპატრიარხო, რათა ესე-ვითარი ქორწინება არა ოდეს იქმნეს. ხოლო მძახლობისა მეშვიდესა თავსა შინა ქორწინებანი ჭ შეერთებანი არა ჯერ არიან ქმნად, ამად ვითარმედ ერთი ბუნება არს დადება იგი: ბუნება არს კაცი ერთი და დადება არს, ვითარცა ქმარ-ცოლნი შეერთებულ არიან ერთ ხორცობით, ვითარ იგი იტყვის წერილი შეერთავს უკვე ცოლად კაცი ვინმე ცოლისა თვისისა მეორისა ბიძისა ასულსა.

ბიძისათვის, რომელიცა სამად ითქმის და სამად განიყოების და რომელიცა იქორწინებინ და რომელიცა არა. ბიძად იწოდების ძმა მამისა ჩემისა და დაჲ მისი; ბიძა დიდი ეწოდების პაპისა ჩემისა ძმასა ანუ ბუბიისა ჩემისა ძმასა; ბიძა მცირე ეწოდების მამისა ჩემისა პირველსა ბიძა-შვილსა, ხოლო მამისა ჩემისა ძმა აღრიცხვის ჩემთანა შესამედ თავად, და პაპისა ჩემისა ძმა ანუ ბუბიისა ჩემისა აღრიცხვის ჩემთან მეოთხედ თავად. ხოლო პირველი ბიძა-შვილი მამისა ჩემისა არს ჩემთანა აღრიცხულ მეხუთე თავად. მამა და ძე ვერ შეერთვენ ცოლად დედასა და ასულსა; ძმა ჩემი ვერ შეერთავს ცოლისა ჩემისა ბუბიასა, მამა ჩემი ვერ შეერთავს ცოლისა ჩემისა ბუბიის დასა, მამა ჩემი ვერ შეერთავს ცოლისა ჩემისა დასა, მამა ჩემი ვერ შეერთავს ცოლისა ჩემისა მამის დასა, მამა ჩემი შეერთავს ცოლად ჩემისა დედისა ბიძა-შვილსა, ჭ ესე-ვითარი

ქორწინება შენდობილ არს; მამა ჩემი ვერ შეიძლება ცოლისა ჩემისა მეორისა ბიძისა ასულისა. არა შეიძლება ძემან ქალი ერთი და მამამან მისმან სიდედრისა ბიძა-შვილი, ამად ვითარმედ აქნესთ მათ კვალად მამა შვილობისა ადგილი, და ოდესცა მამამან და შვილმან ორნი ბიძა-შვილნი შეიძლება ნაცნულად მამაშვილობისათანა სიძე იქმნებიან და ამისთვის დააყენებს ჭსჯული.

მამისა და შვილისა სახელნი არა აღიკვიან, ოდესცა შვილი შეიძლება ქალსა ვისმე, და მამა შეიძლება თავისის ძის სიდედრისა ბიძა-შვილსა; მაგრამ უკეთუ შეიძლება ორსა ბიძა-შვილსა აღიკვიან, ვითარ იგი ვსთქვით ზემოთ: ნაცნულად მამა-შვილობისა სიძე იქმნებიან და ამისთვის არა ჯერ-არს, და უკეთუ ვინმე ფარულად ჭქმნას, განდგომილ იქმნენ ჭსჯულისაგან.

ესეცა ესრეთ ჯერ-არს ყოფად: უკეთუ მამამან შვილის სიდედრისა ბიძა-შვილი შეიძლება და შვილმან ასული, ჯერ-არს; და უკეთუ შვილმან თავისისა მამისა სიდედრისა ბიძა-შვილი შეიძლება, ესე არა ჯერ-არს, ამისთვის კვალად შორის ამათსა აღიკვიან სახელნი: მამა შვილად იქმნების და შვილი მამად: მამა და შვილი ვერ შეიძლება ცოლად ძმის წულსა და მამის დასა.

პაპისა და შვილის შვილობისათვის.

ვერცაღა პაპა შეიძლება შვილის შვილისა თვისსა სიდედრისა: პაპა ვერ შეიძლება შვილის შვილისა სიდედრისა დასა, ვერცაღა შეიძლება პაპა შვილის შვილისა სიდედრის ბებიასა, პაპა ვერ შეიძლება შვილის შვილისა ცოლისა დასა; პაპა ვერ შეიძლება შვილის შვილისა ცოლისა პაპის დასა, ხოლო პაპა და შვილის შვილი შეიძლება მამისა დასა და ბიძის წულსა, პაპა და შვილის შვილი ვერ შეიძლება ორთა პირველთა ბიძა-შვილთა; პაპის მამა და შვილის შვილის შვილი ვერ შეიძლება ორთა პირველთა ბიძა-შვილთა: პაპის მამა და შვილის შვილის შვილი შეიძლება ბებიათა და შვილის შვილის შვილსა.

შევირთავ ქალს ვისმე, და ზაზისა ჩემისა მამა შევირთავს ცოლისა მის ჩემისა ბებოისა დედასა, და ანუ დასა. ზაზისა ჩემისა მამა შევირთავს ცოლისა ჩემისა მამის დასა.

ორთა ძმათა-თჳს.

ორნი ძმანი ვერ შევირთვენ ორთა დათა, ორნი ძმანი ვერ შევირთვენ ძმის ასულსა ჭ მამის დასა, ორნი ძმანი ვერ შევირთვენ ორთა ზირველთა ბიძა-შვილთა, ორნი ძმანი შევირთვენ სიდედრის ბიძა-შვილისა, და ბიძა-შვილის ასულსა, ორნი ძმანი შევირთვენ ორთა მუცრეთა ბიძა-შვილთა, ორნი ძმანი ვერ შევირთვენ დედასა ჭ ასულსა, ორნი ძმანი ვერ შევირთვენ ასულის ასულსა ჭ ბებოისა, ორნი ძმანი ვერ შევირთვენ ასულის ასულის ასულსა და ბებოისა დედასა, ორნი ძმანი ვერ შევირთვენ ზაზისა დასა და ძმის ასულის ასულსა. ბიძისა და ძმის წულთა თჳს. უკეთუ ბიძამან ძმის ასული შევირთოს და ძმის წულმან მამის დაჲ, არა ჯერ არს. ამაღ კვალად აღირვეიან სახელნი: ბიძა ძმის-წულად შევირთაცხება და ძმის-წული ბიძად. დიდი ვასილი იტყვის: რომელსაცა შინა ხარისხსა სახელნი აღირვეიან ქორწინება იგი უჯერო არს; ბიძა და ძმის წული შევირთვენ ორთა ზირველთა ბიძა-შვილთა დაუბრკოლებელად, და ორნი ზირველნი ბიძა-შვილნი შევირთვენ ორთა ზირველთა ბიძა-შვილთა:

ერთი ნათესავი მე ვარ, სხუა ნათესავი არს ცოლი ჩემი: და სხუა ნათესავი არს ცოლის ძმისა ჩემისა ცოლი: უკეთუ მოკუდეს ცოლი ჩემი, შევირთამ მე ცოლის ძმისა ჩემისა ცოლის დასა. დაუბრკოლებელად: ხოლო უკეთუ მოკუდეს ცოლის ძმა ჩემი, ვერ შევირთავ ცოლსა მისსა, გარნა ძმა ჩემი შევირთავს. ვერ კელეწიფების შერთვად ცოლსა გერისა ჩემისასა ძმისა ჩემისა. უკეთუ შეჴანდეს მე გერი ქალი და მოკუდეს ცოლი ჩემი, შევირთავ მე ძმისა ჩემისა გერის ცოლსა.

დედის ნაცვალს ვისმე ოდეს მოკუდეს ქმარი და დედის ნაცვალს მას ჭეჭეს გერად ქალი, და მოკუდეს გერი იგი, ვერ შეირთავს ქრმად თვისად მის მომკუდრისა გერს ქმარსა. უკეთუ მოკუდების ცოლი ჩემი, შევირთავ მე ცოლად მომკუდრისა მის ცოლისა ჩემისა ბიძის ცოლსა, კვლად შევირთავ ცოლისა ჩემისა ძმისა გერსა. მე მივეც და ჩემი გაცს ვისმე ცოლად, სიძისა მის ჩემისა ძმის ცოლი მერგების ცოლად. კვლად მივეც ასული ჩემი გაცს ვისმე ცოლად, და სიძემან ჩემმან ძმისათვის თვისსა ითხოვა ქალი: ოდესდა მოკუდეს სიძის ძმა ჩემი, არა მერგების მე სიძის ძმისა ჩემისა ცოლი, არამედ სიძის ძმისა ჩემისა ცოლისა და მომეტემის მე დაუბრკოლებლად.

ჯერას ჩს უკეთუ ორთა ძმათა ჭეჭანდეს ერთი ა ცოლის ძმა და მეორესა ცოლისა და მიეტემოდენ იგინი ერთი ერთსა ცოლ ქმარად, იტყუას პატრიარხისა დიონისისა და პატრიარხისა არსენისა განონი, რათა შეირთვიდენ ორნი ძმანი დაუბრკოლებლად სძალმულსა. ჭყავს ძმისა ჩემისა ასულსა ქარი: უკეთუ მოკუდეს ასული იგი ძმისა ჩემისა, ქმარი მისი და მე შევირთავთ ორთა დათა. ბრძანება პატრიარხისა მიხაილისა იტყუის. ასული ჩემი, პირველისა ცოლისაგან შობილი, და მეორისა ცოლისა ჩემისა ძმისა ასული შეირთვენ ორთა ძმათა: სიძე და ცოლის-ძმა შეირთვენ ორთა პირველთა ბიძა-შვიდთა.

(შემდეგი იქმნება)

დარჩება მშობელთადმი შვილების აღზრდასად.

« მამანი ნუ განარისხებთ შვილთა თქუშნთა,
« არამედ განზარდებით ივინი სწავლითა და
« მოძღურობითა უფლისათა. (ეფეს. 6, 4)

ვინაჲღჳს ადამიანის სული ზრის უმთავრესი და უძვირესი კუთვნილება კაცისა, ამისთჳს ყოველი ყოველის ღონისძიებით, უნდა ცდილობდნენ მისი კეთილად დაცვისათჳს. კაცსა შეუძლიან დაცუა თავის სულისა არა სხუა რომელიმე სახით გარნა სწავლითა და მოძღურობითა უფლისათა. და ვინაჲღჳს კაცს ემაწვილობის დროს კერძალად სისუსტისაგან ხორციელთა და სულიერთა ძალთა მიღება ამ უმადლესისა სწავლისა და მოძღურობისა შეუწყენელად სხუთა გარეშე ჰიქთა, ამისათჳს მშობელთა, ვითარცა უმანლობელთა მათდამი ჰიქთა, აქუთ კალი რომ მათ უმეტეს ყოველთა იზრუნონ განათლებისათჳს მათის გულისა და გონებისა სწავლითა და მოძღურობითა უფლისათა. მაგრამ ვხედავთ აღსრულებასა მშობელთადმიერ ამ უმთავრესისა და დანუშორებელისა კაცისა შვილების აღზრდისათჳს? ჩუქნ არ შეკვიძლიან ამაზედ სრულებით უარის თქმა; მაგრამ არც შეკვიძლიან დატყუმატიტებით ვსთქვათ, რომ ყოველი მშობელნი ჯეროვნად ასრულებდნენ ამ ვალსა. ამ უკანასკნელს ჩუქნს ჳაზრსა ამტკიცებენ მრავალნი მაგალითნი მშობელთანი, რომელნი ნაცუელად სწავლისა და მოძღურობისა უფლისა „ასწავებენ მცნებასა და მოძღურობასა კაცთასა“ (მარკ. 7, 7), ესე იგი ასწავლიან მათ სამოქალაქო საგნებსა, სხუა და სხუა ენებსა, სხუა და სხუა ხელოვნებასა. თუმცა ყოველი ესე სახმარნი და სიჭიროანი ზრიან, მაგრამ შვილნი ამ გვართა მშობელთანი რიების ზოგჯერ ზნეობით აღუზრდელად და მოქმედებენ წინააღმდეგ სჯულისა ღმრთისა და სამოქალაქოდას; ამისათჳს მე საჭიროდ ვრაცხ მოკავონო მშობელთა სი-

ტუჩანი ჰყავს მოციქულისანი რომელი იტყვის: „მამანი ნუ გან-
რისხებთ შვილთა თქუნიანთა, არამედ განზარდებით ივინი სწავლითა
და მოძღვრებითა უფლისათა.“ რა სახით უნდა განზარდონ მშობელ-
თა შვილნი თვისნი სწავლითა და მოძღვრებითა უფლისათა, და რა-
სათვის უფრო იმა სწავლით, ამაზედ წარმოვსთქუათ რადენიმე სი-
ტუჩა.

ა) რა სახით უნდა განზარდონ მშობელთა შვილნი თვისნი სწავ-
ლითა და მოძღვრებითა უფლისათა?

წინათ დაბადებისა შვილთა მშობელნი ყოვლის ღონისძიების
უნდა ცდილობდნენ, რომ ცხოვრება მათი-მშობელთა იყოს კეთილი
და ღმრთის სასიამოვნო; განსაკუთრებით დედა თანამდებ არს, რათა
მიიქცეს ხშირად ღოცვისადმი, ხშირად მიიღოს წმიდანი საიდუმლო-
ნი: სინანული და ზიარება, რომ ამ სახით წმიდა ღმრთის ნაყოფი მუც-
ლისა თვისისა. მშობელნი კეთილ ჩსახუნნი, თხიზუნნი და მლოცველ-
ნი ყოველთვის და ყოველგან გარდასცემენ თვისთა შვილთა კეთილ-
ზნობითსა ჩვეულებასა და ქაყასა. ხოლო მშობელნი ბოროტნი და
უმეტესად გარყვნილნი ყოველ-თვის და ყოველგან იქმნებიან მიხეზად
ცუდისა და გარყვნილის ცხოვრებისა შვილთა თვისთასა.

შემდეგ შობისა ემაწვილისა პირველი ვაჟი არის მშობელთა
განსწმიდონ შვილი წმიდითა ნათლის-ღებითა; შემდეგ ნათლის-ღებისა
უნდა ატარონ ხშირად ეკლესიაში და აზიარებანიან წმიდათა საიდუ-
მოთა: შვიდის წლის შესრულების შემდეგ უნდა ასწავლონ კითხვა და
წერა, და ღოცუა უფლისა სეზირად, ე. ი. „ამაო ჩვენო“; შემდეგ
მწიამსა, ათნი მცნებანი, და სხვა მოკლე ღოცვები; და როცაესა გუ-
ხსნება ემაწვილს გონება უნდაასწავლონ თავიანთი მაგალითით და
დაწიგებით კეთილი ცხოვრება; უნდა აღოცონ დილით და საღამოთ,
სადილისა და ვახშმის წინ და ავრეთვე შემდეგ, გათავებისა მათისა;
უნდა შთაავსონ ვინ არს ღმერთი, იესო ქრისტე, და სული წმიდა;
დასწავლონ მათს გულში შიში და სუუწარული ღმრთისა სწავლითა;

რომ ღმერთი ყოველგან არს, ყოველი იცის, ყველას ხედავს, ცუდი საქმისათვის სჯას კაცსა, ხოლო კეთილისათვის ავიდოდეს მას; უნდა ეუბნებოდნენ, რომ მათთანა იმყოფება ანგელოზი მოვარკელი, რომელსაც უხარის მათი კეთილი საქმისათვის და სწუხს ბოროტისათვის. გარდა ამისა მშობელთა უნდა ასწავლონ შვილებს ეკლესიაში სიარული გულისმოდგინებით, კეთილმოწიწებით და სიუკარულოთ; ასწავლონ მარხვის შეჩახვა, რომელსაც გვიბრძანებს წმიდა მართლ-მადიდებელი ეკლესია; უნდა განაშორებდნენ შვილთა ცუდთა მაგნებელთა საქმეთაგან; ამისთვის ყოველთვის უნდა უყურებდნენ მათს ყოფა-ქცევას, და მოსწევიტონ შენიშნულნი მათ შორის უმთავრესნი ბოროტნი: თავმოყვარეობა, ამპარტაუნობა, წინააღმდეგობა, სიზარმაცე, დაუდევრელობა ღოცვისა და კეთილი საქმისა, ცუდი ოცნა და სხუანი . . . აი უმთავრესნი სახენი, რომლითა შემწეობით მშობელთა შეუძლიანთ აღზრდა შვილებისა მწაკლითა და მოძღურობითა უფლისათა.

ბ) რადისათვის უნდა განზრდონ მშობელთა შვილი თვისნი სწავლითა და მოძღურობითა უფლისათა?

რადგანაც მიხედა ჩუქნის ქრისტეანიურის ცხოვრებისა მდგომარეობს მას შინა, რომ ამ სიტუაციაში ვაქათ და კადიდეთ ღმერთი, და შემდეგ სიგუდილისა მივიღეთ საუკუნო ნეტარება, და რადგანაც მიღება ამა ნეტარებისა არ შეიძლება თვნივრ აღსრულებისა მცნებათა ღუთისათა, რომელნიც შეიცვიან სწავლასა შინა უფლისასა, ამისათვის ცხადათ სჩანს, რომ ძობობისათვის საუკუნოდაც ცხოვრებისა სჭირდა არს, რათა უმეტესად შეიღთა მათთა გაიცნან და ისწავლონ მოძღურობა და ნება ღუთისა, და არა მარტო სამოქალაქო საგნები, რომელთა სწავლისაგან წარმოსდგების მარტო ქრისტეანიური კეთილ მდგომარეობა. რადისაგან იმყოფებთან აწ რომელნიმე კაცნი უხსენი და გარეუნილნი? არა რადისაგან თვნივრ ერთის მის მარხვისა, რომ იგინი სიერმიდგანეუ მშობელთა-მიერ არა არიან გაზრდილნი ვერლანის სახით, ე. ი. სწავლითა და მოძღურობითა უფლისათა. თუმცა

არაან ისეთი შემთხვევანი, რომ მშობელი ყოველის ღონისძიებით
ზრდიან თავიანთ შვილებს მცნებითა უფლისათა, ხოლო ბოლოს შვილ-
ნი მათნი ბოროტობენ და არღუევენ ესრეთსა მცნებასა მისსა,
მაგრამ ღუთისა შეწევნით ესრეთნი შემთხვევანი არ არიან ხშირნი,
და მშობელი მათნი არ მისცემენ ჰასუსსა ღმერთსა მათის ბორო-
ტობისათჳს. შვილი უნდა გაზარდონ უმეტესად სწავლითა უფლი-
სათა მისთჳს, რომ ამას ითხოვს თჳთ ბუნება ჩუენი, განახლებული
და აღდგომილი ქრისტეს მიერ: „უკეთუ ქრისტესთანა აღსდგით,
ზეცისასა ეძიებდით“ იტყუის ჰაკლე მოციქული, „ზეცისასა ზრახე-
დით და ნუ ქუტუნისასა“. (კოლას. 3, 1, 2.) სწავლა უფლისა სა-
ჭირო არს ემაწვილათაჳს, მისთჳს, რომ მით დამშვიდდების და და-
ცხრების გონება, გული და სება მათი. როგორათაჳც საჭირო არს
გამაგრება ახალდაზრგულის ნორჩისა სარითა, რომ არა შემუსროს
ქარმან, ეგრეთვე მშობელი თანამდებ არიან, რომ განამაგრონ მცი-
რქელკვანია შვილი თვისი სწავლითა უფლისათა, რათა არა მოიშ-
თვნენ კნებითა და ცთუნებითა ამა სოფლისათა, და არ დაჩინენ უნა-
ყოფოდ მსგავსად გამხმარის ხისა. ესრეთ მშობელთა უნდა იზრუნ-
კონ, რათა შვილთა მათთა ისწავლონ ანუ მიიღონ სწავლა და მოძ-
ღუტება ღუთისა. ესრეთი ზრუნვა მშობელთა უნდა ქონდეს შვილე-
ბის გაზრდაზედ უმეტესად მისთვის, რომ ა) შვილი მათნი არიან-
ერთ ხორც და ერთ სისხლ; ბ) შვილი მოცემულარაიან ღუთისაგან
და არიან მისნა საყვარელი და საამონი; და ამისთჳს, უკეთუ მშობ-
ელთა უყვარან ღმერთი, მათ არ ძალუძსთ, რომ არ შეიყვარონ ქმ-
ნულნიცა მისნი და არ იზრუნკონ მათთჳს, რომელნი არიან ღუთი-
საგან მიცემული და მინდობილი მათთჳს გასაზრდელად და სასწ-
ვლებლად ღუთის ჰატვიისა-ცერისა; გ) ზრუნვასა შვილების კეთილ-
გაზრდაზედ ითხოვენ: ა) კეთილ-მდგომარეობა საზოგადოებისა, რომ-
ელიც წარმოსდგების ჰეროკანის აღზრდისაგან შვილთა; უკეთუ შვილ-
ნი არ არიან კეთილად გაზრდილი, მაშინ საზოგადოება მიიღებს
სხუა და სხუა უსიამოვნებას და უჩიგოებას; ბ) კეთილ-მდგომარეობა

თვით მშობელთა, რადგანაც კეთილმსახურნი შვილნი მუდამ ასიამოვნებენ და ახარებენ მშობელთა; აძლევენ ნუგეშსა და შემწეობასა მოხუცებულთაში. და გ) სასჯელი ღმრთისა; უზრუნველნი შვილების კეთილად აღზრდისათვის მშობელნი მიეცემიან საშინელსა ზასუხიანებასა და სასჯელსა ღმრთისასა, რომლის მაგალითს ვხედავთ ძველს აღთქმაში, მღუდელმთავარს ილიზედ, (1. მეფ. 4.), რომელიც ანათუ მარტო თვით მოკრულს საშინელს და უცარის სიკრულით, არამედ მოჭსწედნენ შვილნიცა მისნი, და სრულიად შთამამაკლობა მისი მოაკლდა ღირსებასა მღუდლობისა და მღუდელთ-მთავრობისასა. — ვეცადოთ ჩუქნც, კეთილ მსახურნო მკითხველნო, რათა ვასწავლიდეთ შვილთა ჩუქნთა არა მხოლოდ სამოქალაქო საგნებსა, არამედ უპირველეს ყოვლისა შევამკობდეთ მათ ღმრთივ-სულიერითა სწავლითა და მოძღვრებითა უფლისათა.

გრიგ. ზედგინიძე.

ნ ე კ რ ი ლ ო კ ი .

«ვინ სოფელი, რა შიგან ხარ, რას გვაბრუნებ, რა ზნე გჭირსა,
სად წაიყვან საღაურსა, სად აღუფხვრი საით ძირსა.»

ივლისის 21 ს 1868 წელს დილით აი საათზე მე და მრე
სხუა ქართველი ერთ ადგილას მივეშურებოდით ჩუქნი შინაური სქ-
მისათვის; ჩუქნი ბატონი-შვილების სახლების ახლო უნდა გაგვეკლო
(*). წინათვე. მინამ მოკატანდით ამ სახლებსა, დავინახეთ ამას წან
ჯგუფ-ჯგუფად მდგომარე ხალხი, ცნობის მოყვარეობამ მიგვიხიდა ბ
ფეხი აგვაჩქარებინა. წამდენათაც ვუახლოვდებოდით ამ ჯგუფ-ჯგუფა
ხალხს, ეკიზაყების გროვას, იმდენათ, უფრო ვრწმუნდებოდით რომ
იქ ელოდნენ მიცვალებულის განოსვენებას. ამაში უფრო იმან, დაგვა-
რწმუნა რომ ხალხსა და ეკიზაყებს შორის შეკნიშნეთ ბაღდახინი,
ცხენები და კატები შავათ შემოსილები. გულმა ძეგრა დაგვიწყო და
დაუწყეთ კითხვა ერთი ერთმანერთს: ვინ უნდა ვაწდაცვალებულ იყოს
ამ ბატონი-შვილების სახლებში? თვითოეული ჩუქნგანნი თავისებურად
ხსნიდა ამ კითხვას; მაგრამ რადგანაც ვიცოდით ავთ-მოყოფობა ერთი
ჩუქნი ქუჭუნის კაცისა; ამისათვის ხშირ-ხშირად მოგუდიოდა თავში:
ხომ არათუ ვიქნებოდა ჩუქნი თანამემამულეს? ბოლოს მივედით და
შევერიენით ხალხში. ჩუქნი მისულა იყო და მიცვალებულის განოსვენ-
ებაც ბატონი-შვილების კაწის ეკვლესიადგან. მკითხველო! როგორც
მაშინ ჩუქნი გვიძგერდა გული, ისე შენ დაგიწყობს ესა ძეგრას მი-
ნამ შეიტყობ ამ მიცვალებულის ვინაობას. ეს მიცვალებული იყო
ჩუქნი ქუჭუნის კაცი მ. დეკანოზი მიხეილ გურგენიძე, რომელიც
ეკელა ემწილი კაცის, მოსკოვში გამოზდილის ქართულის გონე-
ბაშია ჩაბეჭდილი. მაშინ დაგცემს თავ ზარს ჩუქნსავით ამ ქართულ-
ლის სიკუდილი, როდესაც შეიტყობ, თუ რა კაცი იყო ეს ცხონე-

(*) მოსკოვში პატარა ტყაჭრის ახლო ცხოვრობენ მეფის გიორგის
მეათეცამეტის შვილის-შვილები.

ბული. ჯერეთ მინამ ავიწერ, ჩემო შვითხეკლო, ამ განსკენებულ ს
კაცურ მოქმედებებს, მე საჭიროთ ვრაცხ მოკლეო შეკატუობინა,
ამის ვინაობა.

განსკენებული დაიბადა 1822 წ. 30 ოქტომბერს; მიიღო სწავ-
ლა ტფილისის სემინარიაში. აქ პირველ მოწაგუო შესრულა გერ-
სი 1843 წ. 17 ოქტომბერს. შემდეგ გერსის შესრულებისა ამავე
წელში ეგერთხა მღჳდლათ ტფილისში. ამის პატრონობა და სიმარ-
თლის მოყვარეობა არა დარჩა შეუნიშნავი მთავროვისაგან, რომელ-
მაც დანიშნა ბლადოჩინის თანა შემწეო ქალაქშივე; არი წლის მღჳ-
დელი არ ყოფილა განსკენებული, რომ მეუღლე გარდაეცვალა, და
დარჩა ერთი ასული. ამ ხანებში ეკლესიური წიგნები იბეჭდებოდა
მოსკოვის ქალაქში ქართულ ენაზედ; ამისათვის აქ საჭიროებდნენ
ქართული ენის მცოდნეს, რომელსაც გვარიანად ავსრულებინა კორ-
რექტორის თანამდებობა. აი ეს იყო მიხეილი, რომ განსკენებული მ.
დეკანოზი მიხეილი გურგენიძე 1848 წ. მანდაური მთავრობის გან-
კარგულებით მოვიდა მოსკოვში. ამ დროს ისევე ცოცხალი იყო ჩუჭ-
ნი დედოფალი მარიაში, მეფე გიორგი მკათ-ცამეტის მეორე მეუღ-
ლე. ამან თავის სკატაში მიიღო 1850 წ —ს; დიდხანი არ გამოსუ-
ლა შემდეგ ამისა, რომ დედოფალი გარდაეცვალა და ეველას ამის სკი-
ტაში მეფოს მისცეს ჰენცია; სხუათა შორის განსკენებულ დეკანოზ-
საც მისცეს რამდენ თუმხამდინ წელიწადში. 1850-ს წელშივე მის-
ცეს ქართული ენის მასწავლებლობა აღმოსავლეთის ეხების ლაზარე-
ვის ინსტიტუტში და კონსტანტინის მეფეის ინსტიტუტში. ამან ამ
სასწავლებელში კარგად ისახელა თავი, რასათვისაც 1857-ს წელს მი-
იღო დეკანოზობა. 1859 — თუ 60 ს წელს ჩუჭნი ბატონი-შვილებ-
თან შემოაარა მოელი ევროპა; მაგ. იყო: ანგლიაში, ფრანციაში,
ავსტრიაში, იტალიაში, პრუსსიაში და სხუა პატარა საკაროლოებში.
ამ მოგზაურობას კარგი მოქმედება ჰქონდა განსკენებულზედ და ეს
იყო უფრო მიხეილი იმისა, რომ ამას ჰქონდა გონივრული პატრი-
ოტული გრძნობა და კარგი შეხედულება ჩუჭნი წუთი-სოფლის ცხე-

ვრებაზე. ამ ოთხის წლის წინეთ თავი დაანება აქაურს თანამდებობას და ემზადებოდა სამშობლოში წამოსვლას; მაგრამ საუბედუროთ რაღაც დამაბრკოლებელი საქმეები შეხვდა და ისეა აქ დარჩა, თუმცა აქაურ კუარქიაში გი აღარ ირიცხებოდა. მიზეზი ამის აქ დარჩენისა უფრო ის იყო, რომ ბატონი-შვილები არ უშეებდნენ. ცხარეებულ, როგორც ნამდვილი წყაროებიდან გამიგია, დიდ საქმეს უშვებოდა ამათ. წრეულს გი უეჭველად წამოვიდოდა თავის საყვარელ სამშობლოში, თუ სიჭლექე არ გასჩინოდა და არ მოეკლო ტბილის ცხოვრებისათვის. განსვენებული საადგომოთ გაცივდა და ჩაკარდა ლოგინათ; სიჭლექემ, რომლის ნიშნები წინათვე ქონიყო, როგორც მითხრა დოქტორმა, ისარგებლა ამ გაციებით, დაიწყო სისწრაფით მუშაობა და მოუღო ბოლო. აი მოკლედ განსვენებული მ. დეკანოზის მ. გურგენიძის ცხოვრება ამ წუთი სოფელში.

ახლა მიუბრუნდეთ იმის გაცურ, საქართველოსათვის სასარგებლო მოქმედებებს.

„არც გაცი ვარც, თუ ცოცხალი მკურნალობს ემზავსოს, იყოს სოფელში და სოფელს გი არა რა არგოს“.

გაკს ეს ზედ მაწიკნით ესმოდა და შეძლებისი გვარად ცდილობდა სოფლის რგებას. იმან იცოდა თუ რა საჭიროა იუზენს საქართველოსათვის განათლებული კაცები და ამისათვის ყოველ ღონეს ხმარობდა, რომ მოსწავლესათვის ხელი გაემატინა. ხშირ-ხშირად იტყოდა ხოლმე ცხარეებულ: „მინამ საქართველოს ძვალში და რბილში არ გაუფდება განათლება, მანამ იმას ნამდვილი კეთილდღეობა მოუფიქრებელია“. რომ წარმოიდგენდა განათლებულ ხალხებს და საქართველოს ხალხს — გული შოგოთას დაუწყებდა და იტყოდა: „უნდა ჩუჭნმა ახალგაზრდებმა მიიღონ გვარისა განათლება და ეცადონ, რომ თავის ქუჭრის კაცები განათლებით თქვანად წამოაყენონ, რომ, იქნება ჩუჭნც როგორმე წუთის-სოფელში გავერიოთ“. აი ამ გუარის შესედულება ქართველების ცხოვრებაზე იყო უმთავრესი მიზეზი

იმისა, რომ ცხონებულს უყვარდა ახალი-თაობა და ცდილობდა მისს შემწეობას.

კარგად მოგეხსენება, მკითხველო, ჩუბნი ქართულლების დაუდეგ-
ნელობა. ქართულლები გამოგზავნიან თავიანთ შვილებს რუსეთში სს-
სწავლებლად და მიანებებენ თავს; იმათ ჯერეთ ის არ ესმით, რომ
ახალ-გაზდა კაცს, მოსწავლეს ჯერ-ჯერობით უნდა მისცენ საკმაო
სასლო. რამდენ ახალ გაზდა ქართულს, სწავლის მიღების მსურველს,
კუჭი რომ დასწვია შიმშილისაგან, დაუწყვია სანსალი აქა იქ, რომ,
რა არის, შეხუდეს ვისმე კეთილ-კაცს და ხელი გაიმართოს; მაგრამ
საუბედუროდ ამ გუბნი გაჭირებული ემაწვილები ერთი კაცის მეტს
ძნელათ ვაულობდნენ, იმისთანა კაცებსა, რომლებსაც თავიანთ ქულ-
ყანა ჰყვარებოდეთ და ამისა გამო თავიანთ ქულყნის კაცებისათვის არა-
ფერი დაეზოგათ. ეს ერთი კაცი იყო განსკვნებული მ. დეკანოზი მ.
გურგენიძე. ამის სიკუდილით ჩუბნი მოსწავლე ქართულლებს დიდი ნუგე-
ში მოაკლდათ მოსკოვში. ვისაც მოსკოვის უნივერსიტეტში და სასული
ერო აკადემიაში შეუსრულებია გურსი, ყველამ იცის ამისი გულ-კეთილობა
და ფტოლვილება მისდამი, რომ მიუცია შემწეობა შევიწროებული სტუ-
დენტებისათვის. ისეთ სტუდენტს ძნელათ იპოვნი, ჩემო მკითხველო,
რომლისათვისაც ცხონებულ მ. მიხეილ გურგენიძეს ხელი არ გაემარ-
ტოს დაჭირების დროს. არა თუ მოსკოველებს, პეტერბურგის სტუ-
დენტებსაც კი აძლევდა შემწეობას; ბევრჯერ ჩამოსულა ემაწვილი
ქართული პეტერბურგით, და საქართულლოში წამოსასულელად უთხ-
როვნიან ფული სესხათ და ამ ცხონებულს, მხურვალე სიყუარულის მქ-
ონეს საქართულლოსადმი, მიუცია შვიდ-შვიდ თუმნობით და ათ-ათ
თუმნობით. ამას დაამტკიცებენ ისინი, ვისთვისაც ეს საქმეები უქნია.
ერთი სიტყვით ეს კარგ მამობას უშვებოდა აქ მეოფე ქართულ-
ლებს. იქმნება, მკითხველო, სთქვა: მდიდარი ყოფილა და უსესხები
ფულები; აქეღვან კიდევ არა სჩანს მისი სიყუარული ქართულლებისა-
დმი! აი, ამის ვასუხს რას გეტყვი: აქ ისეთი მდიდრები არიან, რომ-
ლებსაც არ შეგვიძლიან შევადაროთ განსკვნებული მ. მიხეილ გურ-

გვენიძე; მაგრამ ეს მდიდრები ისე გულგრილად უტყურობენ ქართულს, რომ მეტი აღარ შეიძლება; ესენი მეორე ქათალიკოსისავე იმასთან: „თუ ჩუქნ აწ ვიქმნებით, თუნდ ქვა ქვაზედ ნუ იქმნებაო“.

— მეორე გაგონილი გეჰმნება, მეითხველო, აქაური ზოგი ერთი ქართულების სიმდიდრე; მაგრამ რა სარგეაღება მოაქრეს იმათ სიმდიდრეს ღარიბ სტუდენტებისათვის? იმათ აინუმშიაც არ მოხდით ახალ გაზდა ქართულება. გარდა ამისა განსვენებული ისე მდიდარა არ იყო, რომ მაგისტანს საქმეები სიმდიდრით ჩაედინა. ბევრჯელ მამბდაჩა, რომ ახალ-გაზდა ქართული სტუდენტი მისულა მასთან ფულის სასესხებლათ, ამას ფული ხელში არ შესწრებია, წასულა უსესხნია, მაშინვე და სტუდენტისათვის ხელი გაუმართავს. განსვენებულის ზრუნველება აქაურ ქართულებზე იქამდინ მიაღწევდა, რომ სტუდენტს სიკვდილის დროსაც ეს უხდებოდა ზატრონათ. ამის ხელში სამიოდ, სტუდენტი მამკვდაჩა და სამივე ამას დაუმარხავს. —

განსვენებული მ. დეკანოზის მიხეილ გურგენიძის ხასიათში სხვათა შორის ის იყო შესანიშნავი, რომ მხოლოდ ის ქართველები უყვარდა, რომელიც თავის საქმეს ბეჯითათ ეკიდებოდნენ. ამ გვარის უმარტივებისათვის ის თავს არ ზოგვიდა, რადგანაც დარწმუნებული იყო, რომ ამ გვართ კაცები თავისდროზე გამოსადეგი იქმნებიან თავის ქვეყნისათვის, ის კაცები კი, რომელიც მოსკოვის ქალაქში დაესეტებოდნენ, აჩას აკეთებდნენ და თავიანთ უმგზავსობით არცხვენდნენ საქართველოს, ჭირვიით ეჯავრებოდნენ და როდესაც მოიგონებდა ხოლმე მაგ-გვარ კაცებს თავსარი დაეტომოდა. ახალ-გაზდა ქართველების საქმე რა გარდა წავიდოდა, რომ ცხონებული დეკანოზის მიმართულების კაცები ბევრი ჭყოლოდა. იქნება მაშინ ისე აღარ გასჭირებოდათ უცხო ქვეყანაში სწავლის მიღება ჩვენ ძმებს, როგორც ესა უჭირდებათ. ბევრი ქართველი უმარტივი კაცი სულთა და გულთა მიელტვის დიდ სასწავლებელში სწავლის მიღებასა, მაგრამ საუბედურათ სიღარიბე უკან ახევიებს. ვისაც კი უყვარს თავისი მამული, ჭსუნს თავის ქვეყნის კეთილ დღეობა, ის უნდა ცდილობდეს ახალ-

გახდა ემაწვილების შემწეობას, რადგანაც ესენი უნდა შეიქმნენ გამა-
 ვრცელებელნი განათლებისა მომავალ შთამომავლობაში! ვისაც ჭსურს,
 რომ იმისი ქვეყნის კაცები არ გახდნენ გონებით მონანი, ის უნდა
 ცდილობდეს თავის მხრით, შეძლებისა გვარად, წაუმართოს ხელი
 ეკელა ქართველსა, სწავლის მიღების მსურველს! განსვენებულ მ.
 დეკანოზს მიხედვით გურგენიძეს ეს აზრები ზედ მიწევნით ესმოდა და
 ამისთვის შეძლებისა გვარად ცდილობდა ახალ-გაზდა ქართველების
 შემწეობას.

აი ამ მიმართულებისა, მსურველ სიუვარულის მქონე თავის
 მამულისადმი, გონიერი მამა აქაური ქართველებისა იყო ის კაცი,
 რომელიც 18 ივლის კარდაცვლილიყო და 21 გამოსვენეს ბატო-
 ნი-შვილების კარას ეკლესიიდან და გამგზავრეს დიდის ტერე-
 მონით იმ საიქიოს. აი, ძვირ-ფასი ქართველი, ამისთანა ახალ-გაზ-
 და ქართველების, კეთილის მოსურნეს, გაჭყვას საფლავამდინ მხოლოდ
 სამი სტუდენტი და საფლავთან გამეთხრეს საუკუნით. *)

მ. დეკანოზი გურგენიძე ამ საფლავთ მოკვდა; მაგრამ არ მომ-
 კვდაც და არც მოკვდება მისი სახელი ჩვენ ემაწვილ-კაცებს შორის!
 ახალ თაობას მოსდევს იმოდენი ძალი, სიმატლის სიუვარული და
 ცოცხალი მქსნიერება, რომ მაგ გვარი მიმართულების კაცების სახელი
 ჩაიბეჭდოს თავის გონებაში და ღირსეულად მოიხსენოს ხელმე.

1868 -სწელს, 26 ივლისს
 მოსკოვი.

(ღროება.)

ნ. ცხველაძე.

კიდურწვილობითი „მამაო ჩუწნო“, ლექსად თქმული დეკანოზის
 ჰანტელეიმონ წინამძღუაროვისაგან.

მამაო მოწყალებისაგ, მომხელე ამას ზედათ,
 ჩუწნო უფალო გულს ჩემსა გამოუბრწყინებს მზედაო,
 რომელი იყავ მარადის და სუფევ საუღარზედაო,

*) მიზეზი მისა, რომ ყველა სტუდენტები როგორც უნივერსიტეტისა,
 ისე სასულიერო და სამეურნო აკადემიებისა არ დაესწრენ ამ ქართველებისა-
 თვის ძვირ-ფასი კაცის ღმარხვაში ის იყო რომ ცხოვნებულის სიკვდილი იმათ,
 არავინ შეატყობინა. ის სამი სტუდენტიც არ იქნებოდა, რომ იმათაც ბატო-
 ნი-შვილების სახლების ახლო არ მოსდენოდით გავლა.

და ხარ პირუჭლითგან აღრევე, მას საუკუნოს ზედაო.

ცათა და ქუჭყენის შემოქმედი, შენვე ხარ ძუჭლი ღლეთაო,
შინა და გარეთ ყოველთა, დათესილთა და ხეთაო,
წმიდა მოწამეთ და ღირსთა, მოღვაწეთა და მხნეთაო,
და იყავნ ჩუჭნზედა მოწყალე, ოხითა მოწამეთაო.

სახელი უფლად გიწოდა, როს შექქმენ აღამ მამაო,
შენი შექმნული მას შესცდა, სიკუდილის ხილი სჭამაო,
მოვედინ, უხმე ახლოსა, გუჭლმა რად გასჯა უხამაო,
და სუფევა ისევ გვიბოძა, ძემ ჭეშმარიტმა სწამაო,

შენი ვარ ქმნული უფალო, განმაძლიერე ამითა,
იყავ მოწყალე ჩემზედა, ვჭსცოდავ ყოველითა წამითა,
ნება წაართვი მაცთურსა მფარე ღლითა და ღამითა,
და შენი შეწევნით განვსდევნი, ეშმაკს თვსითა უხამითა.

ვითარცა იყვ მოწყალე და შენ გვიწოდე ძედაო,
ცათა საყდართა განისუჭნებ, მე ქუჭყენად ამას ვჭბედაო,
შინა ვსჯდე, გინა გარეთა, ჩემს გონებასაც ჭხედაო,
და ეგრეცა ახოც ცოდუასა, ცრემლი შევსძინო ზედაო.

ქუჭყენასა და წყალზედა, მოქმედებ ყოვლად ძალითა,
ზედა ზღუასაცა განახმოზ რა მიხედავ რისხვის თვალითა,
პური მიბოძე ცოდვილსა, მოწყალებისა ძალითა,
და ჩუჭნი ბრალნი და ცოდუანი, დასწვი ცეცხლისა აღით
არსებისა ხარ მომცემი, რაც რომე გაგიჩენია,
მომეც უფალო შეძლება, დავსთრგუნო მტერნი ჩემნია,
ჩუჭნ იმათ მალე ვერევით, გვფარვიდეს ხელი შენია,
და ღლეს მიბოძე წყალობა, რაც ჩემთვს გაგიჩენია.
და მომიტევენ ცოდუანი, რომელნიც შემოგსმენია,

ჩუჭნთანა იყავნ წყალობით და ნუ განმაძებ გარეა,
ნაღებნი ჩუჭნნი ცოდვისა ტვირთი მკიღია მწარეა,
ჩუჭნნი ნაქმარნი შენ უწყვი, ამაღ ვერ მოგეკარია,
და ვითარც მამამ მოწყალემ, ივიწყე ჩაატარია.

ჩუჭნ ვით ვკადროთ უფალო ძედ შენდა სახელოებული,
მიუტევებთ თუ ჩუჭნ ვალთა, შენგანვე არს ბრძანებული,
თანა შემწედაც მიბოძე, ყოველი წმიდათ კრებული,
და მღებთა გარდვიხდით რაც გვძევს, ვიქმნებით შენგან ქებული,
მათ ველარ ძალ-უძსთშენდამო, ვინც ვარდეს ეშმაკთ კელშია,
ჩუჭნდა შეწევნად მზა არის, ჭუჭარი არ გვაგდებს კვრელშია,

და ნუ მიბრძანებ არ ვიცი, იყავი აწცა ბნელშია,
და შემიუჩანებ სამოთხესა, წმიდათ შესაკრებელშია.
ჩუჭუნ შენზედ დაგვიძს სასონი, არა სხუა ღმერთი ვიციოთ,
განსაცდელსა და ჭირშია, შენვე მოგმართავთ ფიციოთ,
არამედ გვექმენ შეწევნით, შენის ბრძანების მტკიცითა,
და გვიხსენ შეხვედი, როდესაც იერუსალიმს კვიციოთ.
ჩუჭუნ არა ვართ რა ასეთი, თუ შენ არ დაგვიფარეო,
ბოროტისაგან დაგვიცვე და ნუ განმაძებ გარეო,
რამეთუ შენთან მეოხად, წმიდანი მოვიხმარეო,
და შენი ვარ დაბადებული, მრავალ ჯერ გაგამწარეო.
არს შენგან ჩემთვის ბრძანება, სწორე გზა გაიარეო,
სუფევა დამეკარგება თუ ლოცუა დამეზარაო,
ძალი და ღონე არ გქონდეს, ვერც ჩემთან გაიხარეო,
და ღიღება აღარ დაჭკარგე, ეცადე მომიხმარეო,
მამისა ნება ასრულო, გზა სწორე წაიარეო,
და ძისა სისხლმან დაგიხსნას, თავი მას მოუხარეო,
და სულისა მტკიცე ბეჭედი, კარგადაც მოიხმარეო,
და წმიდის გულითა ილოცე, ანგელოსთ გაახარეო.

ღ მ ე რ თ ი. (დერჟავინით...)

ჰი უფალო! სიკრცით უსაზღვრო,
მთელი ბუნების შენ მაცხოვარო,
დროსა წინაშე ძარად ყოფილო
და უპირლო სამაჰაროვანო.

შენ სულო ერთო, ყველგანა მყოფო,
უადგილო და უმიზეზო,
შენ ყოველთათვის მიუწდომელო,
ქვეყნის თვით თავით აღმაკსებელო,
დამცეპელო მისო და აღმკებელო,
რომელსა გიწოდთ: შენ ღმერთო ჩვენო!

გაზომა დიდთა რკეანეთა,
აღჩიტხვა ცისა ბრწყინვალ მნათობთა
თუმც შეუძლია დიდს გონებასა,
მაგრამ შენში კი ვერ ჰპოვებს რიტხვისა,

აწ შეუძლიათ გონიერთ სულთა,
შენის ნათლისგან წმიდათ ნაშობთა,
გარჯა გაკვლევა შენთა საქმეთა.
გონებას უნდა შენი მიწდომა,
შენს დიდებაში კი იგრე ქრება
საუკუნოში ვით-ხამხამება.

ხალსს სამყოფლად წინაშე დროსა
საუკუნოდგან აღმოუწოდე
და საუკუნოს, დროს წინ ნაშობსა,
სამყოფი შენში თვით განუმზადე.
შენს თავსა თვისსა შენვე შეადგენ,
თვით შენიდგანა შენვე თავს იბრწყენ;
შენ ხარ ნათელი, წყარო ნათლისა
გამხენი ერთი სიტყვით სოფლისა;
ხარ და იქმნები ურიცხვი წელი,
მთელი ქვეყნისა მარად მზერობელი.

შენ ქმნილებათა შენში შეიტაკე,
ეკლასს აცოცხლებ და შენ დაიტაკ
ბოლოს საწყისთან შენ შეაუღლებ
და სიკვდილითა განაცხოველებ.
ვით ნაპერწყალი დიდის ტეტელისაგან
მზენი მოდიან შენის ზიარისგან,
ვითა ფამთრისა მოწმენდილ დღეში
რთვილის წინწყლები ბზინავენ თოვლში;
ეგრეთვე შენთა ფეხებთა ქვეშე
ცისა ვარსკვლავნი ბრწყინავენ ცაში.

ურიცხვ მნათობნი ცას დანთებულნი
უსახლკრობაში მძლავრათ იძვრიან,
იმათ აქვსთ შენგან მტკიცენი ჭსჯულნი,
სიგრცეში თვისთა სხივთა ჭფენიან;
მაგრამ ეს დიდნი ლამზრები ტეტელის,
ანუ მთათ გრება ბრწყინვალე ბროლის,
ან მნათობები სულ ეოერები,

ან უთკალკანი ნათლის ქვეუნი,
შენთან აწიან წოგორც ბნელები.

დიდს ოკეანში წოგორც წომ წვეთი
ეგრეთ შესწინა მთელი ხმელეთი.
რადა არს შენთან ჩვენი ეგე სოფელი,
ან თავი ჩემი ეგე ცოდვილი?
მე წომ ჭყურის ოკეანეში
მიღიონობით ვაკრცო ქვეუნი,
და შენთან ვბედო მის შედარება,
წერტილივითა შენთან აღხნდება.
მეგი შენთან ვარ ვით „აწათუერი,“
აწათუერი! მაგრამ შენ ჩემში ბრწყინავ,
შენ სრულს არსებას ჩემშია ხატავ,
ვით მზე ნათობი ჰატარა ცუარში
მთლად ინატება მოწმენდილ დღეში.
აწათუერი! მაგრამ ვგრძობო წომა ვცხროვობ,
გაუმადლარი უკვით ვფრინაობ
და აღფრენითა მე გულისთ ვმადლობ.
შენ ჩემი სული მარად მოგელის,
სულ შენზედ ფიქრობს და შენზედა სჯის:
„რადგანაც მე ვარ, ისიცა არის.“

ხარ! წესი ბუნების ამას ამხილებს,
ჩემი გულიცა იმას მაუწყებს,
გონება ჩემი ცხადად მამტკიცებს:
რაკი არსებობს მამა ციერი
მამ აღარა ხარ შენ აწათუერი.
მთელი ქვეუნისა მე ვარ კავშირი,
ვფიქრობო წომ ვარ მე დადგრომილი
მდიდრის ბუნების შუა ადგილასა
და ვარ კავშირი სულქმნილებისა
ჩემით ათავებ სხეულოვანთა,
ჩემითვე იწყებ სულთა ციურთა.
მთელი ქვეუნა ჩემით ერთდება,

ჩემით თავდება ნივთიერება.
შუა წერტილი ვარ ქმნილებისა,
ჩემით იწყება მსგავსება ღვთისა.
თუმცა სხეული მე განმეხრწნება,
ჭკუას ქუხილი ემორჩილება.
ერთის მხრით მეფე, მონა მეორით,
შესამით ჭია, ღმერთი მეორით....
ასეთს სიბშკენით საიდგან გაკხნდი?
ჩემთავათ ხომ მე არ ვიქმნებოდი.—

ვარ, შემოქმედო, შენგანა ქმნილი!
შენის სიბრძნისგან დაბადებული!
ხარ სიტოცხლისა მომნიჭებული,
მოდის ყოველი შენგნით კეთილი.
ჩემი სულისა სული შენა ხარ,
ჩემს არსებასა მეფედ შენ ჰყუებხარ.
შენს სიმაართლესა უნდოდა ისა,
უგესკრული ძარი რომ სიკვდილისა
გაეკლო ჩემსა უკვდავსა სულსა;
რომ სასიკვდილო ტანისამოსი
ჩაეცვა ჩემსა უსხეულ სულსა
და სიკვდილს მიერ დაპბრუნდებოდი
ჰი, მამაო, შენსა წიაღსა.

გამოუთქმელო, მიუწდომელო,
აუხსნელო და გაუგებელო!
მე კარგათ ვიცი, რომ უძღურია
წარმოდგინება ჩემის გონების
და მას არ ძალუძს, რომ გამოხატოს
ვერც სუსტი ჩრდილი შენის ბუნების...
ღირსეულათა შენი დიდება
მით შეუძლია სიკვდილის შვილსა,
რომ შენ უსომარეს არსებას წინა
მადლობის ტრემლი კრძალვით ღვაწლოს.

ОФИЦИАЛЬНЫЙ ОТДѢЛЪ.

УКАЗЪ СВЯТѢЙШАГО СѢНОДА.

Отъ 18 марта 1868 года, за № 21. Объ освобожденіи изъ монастырей лицъ свѣтскаго званія и о преданіи ихъ епитиміи на мѣсть жительства.

Святѣйшій Правительствующій Сѣнодъ слушали предложеніе господина оберъ-прокурора Святѣйшаго Сѣнода отъ 15 января сего года за № 252, въ коемъ изъяснено: Святѣйшій Сѣнодъ, въ іюль 1851 года, по выслушаніи доложенной канцеляріею онаго справки изъ вѣдомостей о лицахъ свѣтскаго званія, содержавшихся въ 1850 году въ монастыряхъ, призналъ, что общее число свѣтскихъ людей, содержавшихся въ монастыряхъ, восходившее до 648, представляется весьма значительнымъ, тѣмъ болѣе, что въ оное не вошли люди, находившіеся въ таковомъ же положеніи въ девяти епархіяхъ, изъ которыхъ свѣдѣній еще не было доставлено. При этомъ Святѣйшій Сѣнодъ обратилъ вниманіе и на слѣдующія обстоятельства: 1) Въ Святѣйшій Сѣнодъ поступали жалобы, что съ обращеніемъ въ монастыри люди торговые и поселяне отторгаются отъ своихъ обычныхъ занятій, а семейные отъ семействъ, и чрезъ то подвергаются крайнему разоренію преимущественно же въ мѣстахъ малонаселенныхъ и на обширныхъ разстояніяхъ, какъ наприм. въ епархіи архангельской, гдѣ одно прибытіе въ монастырь и самое содержаніе тамъ сопряжено съ чрезмѣрными издержками. Въ сихъ обстоятельствахъ не достигается самая цѣль содержанія въ монастыряхъ; ибо, вмѣсто раскаянія, возраждается ожесточеніе, а монастыри стѣсняются и помѣщеніемъ сихъ людей, и надзоромъ за ними, и нерѣдко страдаютъ отъ соблазнительнаго ихъ поведенія при нераска-

янности. По разсмотрѣніи подобныхъ жалобъ, Святѣйшій Синодъ болѣею частію предоставлялъ епархіальнымъ начальствамъ освобождать сихъ людей, съ преданіемъ ихъ епитиміи на мѣстѣ жительства, подъ надзоромъ духовныхъ отцовъ. 2) Прехожденіе епитиміи подъ надзоромъ духовнаго отца, какъ замѣчено опытомъ, есть мѣра самая дѣйствительная, если прилагается негласно и съ усердіемъ со стороны духовника, могущаго своими наставленіями, въ духъ кротости и христіанской любви, возбудить сознаніе грѣха и искреннее раскаяніе, но къ сей мѣрѣ мѣстныя епархіальныя начальства обращаются рѣдко, а прямо присуждаютъ къ содержанію въ монастыряхъ. Вслѣдствіе сего Святѣйшій Синодъ, циркулярнымъ указомъ отъ 11 іюля 1851 года, предписалъ епархіальнымъ архіереямъ: а) войти въ подробное разсмотрѣніе тѣхъ дѣлъ, по которымъ вслѣдствіе рѣшеній епархіальныхъ начальствъ, люди свѣтскаго званія содержатся въ монастыряхъ подъ епитиміею, и если по такому разсмотрѣнію не представится какихъ либо особыхъ затрудненій, то содержимыхъ по симъ рѣшеніямъ людей обратить къ покаянію на мѣстахъ жительства, подъ надзоромъ духовниковъ, которымъ преподать соотвѣтствующія наставленія; б) о послѣдствіяхъ своихъ распоряженій донести Святѣйшему Синоду во всей подробности; в) о содержимыхъ по рѣшеніямъ свѣтскихъ присутственныхъ мѣстъ войти въ разсмотрѣніе, нѣтъ ли изъ числа ихъ такихъ, которые оказываютъ раскаяніе, и потому могли бы быть переданы надзору духовныхъ отцовъ, и о таковыхъ представлять Святѣйшему Синоду,—и г) на будущее время по дѣламъ, по которымъ слѣдуетъ виновныхъ подвергать церковной епитиміи, входить въ ближайшее соображеніе и обращать вниманіе на положеніе подсудимыхъ и въ монастыри назначать тогда, когда сіе необходимо, или по качеству преступленія, или по доказанной безуспѣшности покаянія на мѣстѣ жительства, не оставивъ преподать приходскому духовенству наставленія о нравственномъ дѣйствованіи въ духъ кротости и любви на людей, кой подвергаются епитиміи подъ надзоромъ онаго. Послѣ сего указа Святѣйшаго Синода, число людей свѣтскаго званія, содержимыхъ въ монастыряхъ хотя и стало уменьшаться, но нельзя не замѣтить, что и нынѣ сихъ людей довольно много: такъ, по вѣдомостямъ, представле-

нымъ въ Святѣйшій Синодъ отъ епархіальныхъ преосвященныхъ за 1864, 1865 и 1866 годы, число людей свѣтскаго званія, кои содержались въ монастыряхъ, значится въ слѣдующемъ количествѣ: въ 1864 г.—266 лицъ; въ 1865 г.—2.2 лицъ, и въ 1866 году—193 лица. Если при этомъ принять во вниманіе, съ одной стороны, что монастырскому заключенію, кромѣ людей свѣтскаго званія, подвергаются и духовныя лица, и что сихъ послѣднихъ въ монастыряхъ ежегодно содержится около 900 человѣкъ (*), а съ другой, что монастыри вообще не имѣютъ ни средствъ къ содержанію и надзору за арестантами, ни самыхъ помѣщеній, надлежащимъ образомъ для сей цѣли устроенныхъ, то нельзя не признать, что и то количество людей свѣтскаго званія, содержимыхъ въ монастыряхъ, какое значится по вѣдомостямъ за послѣдніе годы, составляетъ тяжелое бремя для монастырей. По дѣйствующему нынѣ уложенію о наказаніяхъ (изд. 1866 г.) заключеніе въ монастырь опредѣляется за слѣдующія преступленія: (**) 1) дѣти отъ 10 до 14 лѣтъ отъ роду, учинившія преступленія съ разумѣніемъ, вмѣсто ссылки въ Сибирь на поселеніе и въ мѣсто ссылки на житіе въ Сибирь или другія, отдаленныя губерніи, а также вмѣсто тѣщи въ исправительныя арестантскія роты или въ рабочіе дома, присуждаются къ заключенію въ монастырѣ, если въ томъ мѣстѣ есть монастыри, на время отъ 3 лѣтъ и 4 мѣсяцевъ до 5 лѣтъ и 4 мѣсяцевъ, или отъ сорока дней до 8 мѣсяцевъ, (ст. 138). 2) Незамужняя женщина, согласившаяся на похищеніе ея, для вступленія въ бракъ, подвергается заключенію въ монастырѣ на время отъ 4 до 8 мѣсяцевъ, ежели въ предѣлахъ Имперіи находятся обители того вѣроисповѣданія, къ коему она принадлежитъ (ст. 1540). 3) Состоящее въ бракѣ, изобличенное въ прелюбодѣяннн, лицо подвергается за сіе, по жалобѣ оскорбленнаго супруга, заключенію въ монастырѣ, если въ томъ мѣстѣ находятся монастыри его исповеда-

---

(*) Въ теченіи пяти лѣтъ, съ 1855 по 1859 г. включительно, духовныхъ лицъ мужескаго пола содержалось въ монастыряхъ 4480 человѣкъ и изъ нихъ болѣе 3300 за нетрезвость, буйство, и вообще неблагопристойное поведеніе. Въ этотъ же періодъ лицъ женскаго пола духовнаго званія содержалось въ монастыряхъ только 37.

(**) Преступленія сіи суть тѣже, за кои полагалось монастырское заключеніе и по уложенію о наказаніяхъ издан. 1845 и 1857 г. г.

нія на время отъ 4 до 8 мѣсяцевъ (ст. 1585) 4) За кровосмѣшеніе въ прямой восходящей или нисходящей линіи виновные приговариваются къ лишенію всѣхъ правъ состояній и къ ссылкѣ въ отдаленнѣйшія мѣста Сибири, для заключенія тамъ, вмѣсто поселенія, въ тюрьмѣ въ уединеніи на 6 лѣтъ и 8 мѣсяцевъ; по истеченіи сего времени, они отдаются въ монастырь на всю жизнь, для употребленія на тяжкія въ ономъ работы (ст. 1593). За кровосмѣшеніе съ родственникомъ или родственницею въ боковой линіи, во второй степени родства, виновные присуждаются къ лишенію всѣхъ правъ состоянія и ссылкѣ въ Сибирь для заключенія тамъ въ тюрьмѣ въ продолженіе 3 лѣтъ и 4 мѣсяцевъ; по истеченіи сего времени, они отдаются въ монастырь на всю жизнь, для употребленія на тяжкія въ ономъ работы (ст. 1594). Виновные въ кровосмѣшеніе въ четвертой степени родства подвергаются заключенію въ монастырѣ на время отъ 4 до 8 мѣсяцевъ (ст. 1594). 6) Виновные въ прелюбодѣяніе въ такихъ степеняхъ родства или свойства, въ коихъ, по церковнымъ правиламъ, не воспрещено вступать въ бракъ, подвергается заключенію въ монастырѣ, если въ томъ мѣстѣ находятся монастыри ихъ исповѣданія на 8 мѣсяцевъ (ст. 1597). Другихъ преступленій, кромѣ вышеозначенныхъ, за которыя полагалось бы заключеніе въ монастырь, въ законахъ не указано (*); но есть значительное число преступленій, за которыя полагается церковное покаяніе или отсылка виновныхъ къ духовному начальству для увѣщанія и вразумленія. Церковное покаяніе въ нѣкоторыхъ случаяхъ присоединяется къ наказаніямъ уголовнымъ и исправительнымъ (улож. наказ. ст. 58), а въ нѣкоторыхъ назначается въ видѣ особой мѣры для очищенія совѣсти, безъ соединенія съ уголовнымъ или исправительнымъ наказаніемъ. Къ преступленіямъ, за которыя въ законахъ полагается церковное покаяніе или отсылка къ духовному начальству, принадлежатъ напр. слѣдующія: отступленіе отъ православной вѣры въ вѣру нехристіанскую (улож. ст. 185); отступленіе отъ православнаго въ иное христіанское вѣроисповѣданіе (ст. 188); неиспол-

---

(*) Въ уставѣ духовныхъ консисторій хотя и имѣются нѣкоторыя узаконенія о монастырскомъ заключеніи, но сіи узаконенія касаются людей собственно духовнаго званія.

неніе уставовъ Церкви новообращенными въ православную вѣру (ст. 207); уклоненіе отъ исповѣди и причащенія св. таинъ лицъ православнаго исповѣданія (Улож. ст. 208 и Уст. пред. прест. ст. 27); противозаконное сожитіе неженатаго съ незамужнею (Улож. ст. 994); убійство въ дракѣ ст. 1465) нечаянное убійство (ст. 1466); покушеніе на самоубійство (ст. 1473); жестокое обращеніе мужа съ женою, или жены съ мужемъ (ст. 1583); принужденіе родителями православнаго исповѣданія дѣтей къ браку, или къ постриженію въ монашество (ст. 1586); любо-дѣяніе въ такихъ степеняхъ родства или свойстра, въ коихъ, по церковнымъ правиламъ не воспрещено вступать въ бракъ (ст. 1597); со-вращеніе православныхъ въ расколъ (Уст. пред. прест. ст. 75 по про-долж. 1864 г.) О томъ, какимъ образомъ должно быть проходимо цер-ковное покаяніе и какъ должно производиться увѣщаніе посредствомъ духовныхъ лицъ, въ церковныхъ законахъ нѣтъ опредѣлительныхъ постановленій. Посему нерѣдко случается, что за извѣстное преступле-ніе въ одной епархіи церковное покаяніе проходится на мѣстѣ житель-ста, при приходской церкви, а въ другой епархіи преданный за то же преступленіе церковному покаянію заключается въ монастырь. Въ свѣт-скомъ законодательствѣ по сему предмету имѣются только слѣдующія правила; а) Православные, въ случаѣ совращенія въ расколъ, назида-ются, по усмотрѣнію духовнаго начальства, въ истинной вѣрѣ и увѣщаются чрезъ мѣстныхъ священниковъ, миссіонеровъ или другихъ лицъ, назначаемыхъ епархіальнымъ начальствомъ; но такія назиданія и увѣщанія производятся надъ совращающимися безъ отвлеченія ихъ отъ мѣста ихъ жительства и отъ обыкновенныхъ ихъ трудовъ и занятій (Уст. пред. прест. ст. 75 продолж. 1864 г.) б) Кто, не смотря на убѣжденія священника, два или три года окажется не бывшимъ на ис-повѣди и у св. причастія, о томъ доносится епархіальному архіерею особенно. Преосвященный, чрезъ приходскаго же священника, или чрезъ другихъ лицъ, или наконецъ самъ, смотря по обстоятельствамъ и по мѣстной удобности, вразумляетъ его и мѣрами убѣжденія старается воз-вратить къ долгу христіанскому, съ возложеніемъ епитиміи по своему усмотрѣнію, на основаніи церковныхъ правилъ. Такимъ образомъ посту-пается и съ тѣми, о которыхъ по дѣламъ въ присутственныхъ мѣстахъ

открывается небытность ихъ у исповѣди и св. причастія, по съ тою разницею, что въ семъ послѣднемъ случаѣ епитимія должна быть публичная въ приходской церкви, или въ монастырѣ. Публичная епитимія налагается безъ отлученія должностныхъ и поселянъ отъ домовъ. Кто не вразумится увѣщаніями, не придетъ въ раскаяніе и не исполнитъ долга христіанскаго, о томъ сообщается гражданскому начальству на его разсмотрѣніе. (Уст пред прест. ст. 27). в) Виды церковнаго покаянія и сроки продолженія онаго опредѣляются духовнымъ начальствомъ. Ссылаемые въ сибирь на поселеніе или на житье, если они съ тѣмъ вмѣстѣ приговорены и къ церковному покаянію, предаются оному въ мѣстѣ ссылки, на срокъ, назначаемый тамошнимъ епархіальнымъ начальствомъ (Улож нак. примѣч къ ст. 58).—Изъ вышеизложеннаго указанія преступленій, за которыя въ законахъ опредѣляются монастырское заключеніе и тѣхъ, за которыя полагается лишь церковное покаяніе, или духовное увѣщаніе и назиданіе, усматривается, что преступленій перваго рода гораздо меньше; между тѣмъ, по имѣющимся въ Святѣйшемъ Синодѣ свѣдѣніямъ о людяхъ свѣтскаго званія, заключенныхъ въ монастыри, оказывается, что большая часть сихъ людей содержится въ монастыряхъ за такія преступленія, за кои въ законахъ полагается не заключеніе въ монастырь, но лишь церковное покаяніе, или назиданіе и увѣщаніе чрезъ духовныхъ лицъ. Такъ наприм. по вѣдомостямъ о людяхъ свѣтскаго званія, кои содержались въ монастыряхъ въ 1865 году, общее число сихъ людей 212 человекъ; изъ нихъ только 63 человекъ было заключено за тѣ преступленія, за которыя по Уложенію о наказаніяхъ полагается заключеніе въ монастырь, а именно: 29 малолѣтнихъ за разныя преступленія и 34 лица за прелюбодѣяніе и кровосмѣшеніе. Изъ остальныхъ 149 лицъ 15 человекъ содержались въ монастыряхъ по особымъ Высочайшимъ повелѣніямъ и два лица, согласно циркулярному указу Святѣйшаго Синода отъ 11 іюля 1851 года, за неисполненіе церковной епитиміи; за тѣмъ 132 лица показаны содержавшимися въ монастыряхъ за такія преступленія, за которыя по законамъ не полагается монастырское заключеніе, и притомъ изъ нихъ 17 человекъ содержалось въ монастыряхъ за уклоненіе въ расколъ, тогда какъ по силѣ 75 ст. уст. пред.

прест. (по продолженію 1864. г.) увещанія надъ сокращенными въ ра -
коль должны производиться на мѣстѣ ихъ жительства, безъ отвлеченія
отъ обыкновенныхъ ихъ трудовъ и занятій, а 6 ч. было заключено въ
монастыри, вопреки 27 ст. уст. пред. прест., за небытіе у исповѣди и
св. причастія. По вѣдомостямъ за 1864 и 1866 годы также значится
большее число людей свѣтскаго званія, содержащихся въ монастыряхъ
не за тѣ преступленія, за которыя въ законахъ полагается монастыр -
ское заключеніе, а именно: изъ 266 лицъ, содержавшихся въ монасты -
ряхъ въ 1864 г., только 85 человекъ было заключено за тѣ преступле -
нія, за которыя по законамъ полагается монастырское содержаніе; а
изъ 193 лицъ, находившихся въ монастырскомъ заключеніи въ 1866 г.
только 55 лицъ показаны содержавшимися за тѣ преступленія, за ко -
торыя въ законахъ постановлено заключать въ монастырь. Сообразивъ
вышеизложенныя обстоятельства, и принимая во вниманіе: 1) что мо -
настыри, вопреки ихъ назначенію, обременены множествомъ заключен -
ныхъ въ оныя людей духовнаго и свѣтскаго званія и что изъ числа
сихъ послѣднихъ значительно большая часть содержится за тѣ преступ -
ленія, за которыя по законамъ полагается не заключеніе въ монастырь,
но церковное покаяніе или отсылка къ духовному начальству для увѣ -
щанія и вразумленія; 2) что, по мнѣнію Святѣйшаго Синода. прохож -
деніе епитиміи подъ надзоромъ духовнаго отца есть мѣра самая дѣйст -
вительная, если прилагается негласно и съ усердіемъ со стороны ду -
ховника, господинъ оберъ-прокуроръ находитъ, что освобожденіемъ изъ
монастырей, съ преданіемъ епитиміи на мѣстѣ жительства, всѣхъ со -
держимыхъ въ монастырскомъ заключеніи людей свѣтскаго званія не за
тѣ преступленія, за которыя по законамъ положено монастырское за -
ключеніе, было бы предоставлено большое облегченіе монастырямъ, а
сами освобожденные изъ оныхъ были бы поставлены въ положеніе, въ
которомъ вѣрнѣе можетъ быть возбуждено въ нихъ сознаніе грѣха и
искреннее раскаяніе; о чемъ господинъ оберъ-прокуроръ и предлагаетъ
Святѣйшему Синоду. Приказали: Усматривая изъ настоящаго
предложеія, что большая часть лицъ свѣтскаго званія содержит -
ся въ монастыряхъ не за тѣ преступленія, за которыя по закону
полагается монастырское заключеніе, и имѣя въ виду, что Святѣйшимъ

Синодомъ еще въ 1851 году признано было неудобнымъ содержаніе въ монастыряхъ лицъ свѣтскаго званія, и что при этомъ прохожденіе ими епитиміи подь надзоромъ духовнаго отца найдено было мѣрою самою дѣйствительною къ возбужденію раскаянія въ епитимійцахъ, Святѣйшій Синодъ и съ своей стороны признаетъ необходимою предлагаемую господиномъ синодальнымъ оберъ-прокуроромъ мѣру къ освобожденію изъ монастырей всѣхъ тѣхъ епитимійцевъ изъ лицъ свѣтскаго званія, которые, на основаніи законовъ, не подлежатъ заключенію въ монастыряхъ, а должны быть преданы епитиміи на мѣстахъ ихъ жительства, а потому Святѣйшій Синодъ, согласно предложенію господина синодальнаго оберъ-прокурора, о п р е д ѣ л я е т ъ: предписать епархіальнымъ преосвященнымъ, чтобы они немедленно сдѣлали распоряженіе къ освобожденію изъ монастырей, съ преданіемъ церковной епитиміи на мѣстѣ жительства, всѣхъ тѣхъ людей свѣтскаго званія, кои содержатся въ монастыряхъ не по В ы с о ч а й ш и м ъ повелѣніямъ и не за тѣ преступленія, за которыя, на точномъ основаніи 138, 1549, 1585, 1593, 1594 и 1597 ст. улож. наказ., полагается монастырское заключеніе; при чемъ поручить епархіальнымъ начальствамъ, къ непремѣнному исполненію, чтобы впредь были подвергаемы содержанію въ монастыряхъ только тѣ изъ людей свѣтскаго званія, о заключеніи которыхъ въ монастырь воспослѣдуетъ особое В ы с о ч а й ш е е повелѣніе, или состоится, согласно упомянутымъ статьямъ улож. наказ., приговоръ уголовного суда, и чтобы за тѣмъ всѣ люди свѣтскаго званія, присуждаемые къ церковному покаянію, проходили сіе покаяніе на мѣстахъ жительства, подь надзоромъ духовныхъ отцовъ, кромѣ тѣхъ только лицъ, по отношенію къ которымъ прохожденіе епитиміи на мѣстѣ окажется безуспѣшнымъ, и которыя посему, на основаніи указа Святѣйшаго Синода отъ 11 іюля 1865 года, будутъ подлежать заключенію въ монастырь. О чемъ для надлежащаго исполненія и послать епархіальнымъ преосвященнымъ печатные указы

Дозволено цензурою. Тифлисъ. 23-го
Іюля 1868 г. Цензоръ І. Сулхановъ.

Редакторъ-издатель священникъ
Георгій Хелидзе.

Къ 6 № Груз. Д. В. 1868.